

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Hranice svobody projevu na sociálních sítích

Bakalářská práce

Autor práce: Kateřina Navrátilová

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: PhDr. Václav Moravec, Ph.D. et Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. 7. 2018

Kateřina Navrátilová

Bibliografický záznam

NAVRÁTILOVÁ, Kateřina. *Hranice svobody projevu na sociálních sítích*. Praha, 2018. 130s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Václav Moravec, PhD. et PhD.

Rozsah práce: 100 438

Anotace (abstrakt)

Tato práce pojednává o hranicích svobody projevu na sociálních sítích, které jsou v dnešní době významným prostředkem komunikace. S jejich rostoucím společenským významem se rozmáhá také nežádoucí chování, s nímž se můžeme na sociálních sítích setkat, proto je vhodné se touto problematikou zabývat. Ostatně některé státy už kroky vedoucí k regulaci obsahu na sociálních sítích podnikají.

První kapitola se věnuje svobodě projevu obecně. Je zde zdůrazněna její úloha v demokratické společnosti a zároveň popsány limity, kterými může být svoboda projevu omezena. Druhá kapitola už pojednává přímo o sociálních sítích, konkrétně o Facebooku a Twitteru. Na jejím začátku jsou vymezeny znaky digitálních médií, mezi které sociálních sítě řadíme. Následně jsou popsána jednotlivá pravidla těchto sociálních sítí.

Příklady nežádoucího chování na sociálních sítích jsou analyzovány ve třetí kapitole, která se věnuje zásahům do osobnostních práv, hate speech, pornografii, násilí a dezinformacím na sociálních sítích, tedy fenoménům, které se do střetu se svobodou projevu mohou dostat. Tyto jevy jsou popsány v souvislosti s pravidly jednotlivých sociálních sítích a také právním řádem České republiky.

Poslední kapitola této bakalářské práce se zabývá vnitřní a vnější regulací sociálních sítí. Jsou zde nastíněny rozdíly v pravidlech Facebooku a Twitteru. Část kapitoly je věnována také odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti (ISP). Závěrečné pasáže pojednávají o problému svobody projevu na sociálních sítích v českém prostředí, nastíněna je také situace v Německu, které je už o krok dál a zákon regulující sociální sítě má.

Abstract

This bachelor thesis deals with the issue of the boundaries of freedom of expression on social media, which represent a significant present-day means of communication. As their social importance increases, so do the undesirable effects such as the spread of fake news and hate speech, presenting a challenge to be tackled. In some countries, certain measures to regulate social networks content have already been adapted.

In the first section of the thesis, freedom of expression as a general concept is discussed. Special attention is drawn to its role in a democratic society, while at the same time mentioning its possible limitations. The second part is devoted to social networks as such, namely Facebook and Twitter. First, defining features of digital media in general are described, followed by the policies of individual social networks.

The third part is devoted to the issues of personal rights violations, hate speech, pornography, and disinformation – occurrences that maybe in conflict with freedom of expression. These phenomena are observed in connection with the policies of individual social networks as well as the law of the Czech Republic.

The final part of the bachelor thesis focuses on both internal and external regulation of social networks content. Differences between Facebook and Twitter policies are mentioned and there is a section on the liability of information service providers (ISP). The concluding passage concerns the situation around free speech on social media in the Czech environment and that in Germany, being one step ahead with a law regulating social media already in force.

Klíčová slova

Hranice svobody projevu, sociální sítě, Facebook, Twitter, osobnostní práva, hate speech, fake news, pornografie, násilí

Keywords

Limits of free speech, social media, Facebook, Twitter, personal rights violations, hate speech, fake news, pornography, violence

Title

Limits of free speech on social media

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Václavu Moravcovi Ph.D. et Ph.D. za cenné rady. Také děkuji svému nejbližšímu okolí za podporu a pochopení.

Obsah

ÚVOD	2
1. SVOBODA PROJEVU	4
1.1 ZAKOTVENÍ V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU	5
1.2 MEZE SVOBODY PROJEVU	8
1.3 MOŽNOSTI OMEZENÍ DLE LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD.....	9
1.4 KOLIZE S JINÝMI PRÁVY	10
2. SOCIÁLNÍ SÍŤ	13
2.1 FACEBOOK.....	15
2.1.1 Pravidla Facebooku	16
2.2 TWITTER.....	20
2.2.1 Pravidla Twitteru	21
3. NEŽÁDOUCÍ CHOVÁNÍ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH	25
3.1 ZÁSAHY DO OSOBNOSTNÍCH PRÁV	25
3.2 HATE SPEECH	28
3.3 PORNOGRAFIE	31
3.4 NÁSILÍ	33
3.5 DEZINFORMACE.....	35
4. REGULACE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	37
4.1 REGULAČNÍ SYSTÉMY JEDNOTLIVÝCH SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	38
4.2 ODPOVĚDNOST POSKYTOVATELŮ SLUŽEB INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI	39
4.3 SOCIÁLNÍ SÍŤ V ČESKÉM PROSTŘEDÍ	42
4.4 PROGRESIVNÍ NĚMECKO	44
ZÁVĚR	47
SUMMARY	49

Úvod

Sociální sítě už dávno nepředstavují okrajový prostředek komunikace. Jen Facebook se stal každodenní součástí životů pro více než 1,5 miliardy lidí. Vysoká koncentrace lidí, možnost zaujmout široké publikum bez větších nákladů a rostoucí společenský význam sociálních sítí vytvářejí půdu pro šíření obsahu, který může být na hraně etiky, či dokonce zákona. Ostatně právě proto se některé státy, jako je třeba Německo, snaží sociální sítě nějakým způsobem regulovat.

Nežádoucí chování na sociálních sítích vnáší do právního prostředí spoustu otázek. Můžeme se ptát, kdo je odpovědný za obsah na Facebooku a Twitteru, kde končí právo na vyjádření vlastního názoru a kde začíná šíření obsahu odporujícího zákonům nebo jestli je možné obrovské množství obsahu, které protéká sociálními sítěmi, nějakým způsobem vůbec regulovat. Nebyla by tím zasažena svoboda projevu?

V této bakalářské práci se zaměříme právě na hranice svobody projevu na sociálních sítích, tedy na téma poměrně široké a z hlediska práva stále nedostatečně probádané. Využity budou deskriptivní a případně také komparativní metody práce, kdy bude popsána a v závěru také srovnána otázka vnější a vnitřní regulace sociálních sítí.

Práci začneme kapitolou věnovanou svobodě projevu jako jednomu ze základních lidských práv. Jedná se o jeden ze základních předpokladů fungujícího demokratického státu a v životě každého člověka hraje zásadní roli, mnohdy aniž by si to plně uvědomoval. Přesto může být tato svoboda omezena, jak ukážeme v první kapitole.

Poté už bude následovat popis pravidel jednotlivých sociálních sítí stejně jako jejich vlastností, které mají společné s digitálními médii obecně. Pravidla sociálních sítí jsou součástí smluvních podmínek Facebooku a Twitteru, a tak by je měl znát každý, kdo se na sociální sítě přihlásí, a proto je této problematice věnovaná celá jedna kapitola.

Ve třetí části se zaměříme na jednotlivé typy nežádoucího chování. Už na tomto místě je vhodné poznamenat, že kategorizovat takovým způsobem druhy škodlivého chování není vzhledem k širokému množství jevů, s nimiž se můžeme v online prostředí setkat, jednoduché. Proto je vhodné upozornit, že se nejedná ani zdaleka o konečný výčet. Postupně

se však zaměříme na zásahy do osobnostních práv, hate speech, pornografii, násilí a dezinformace.

Tyto jevy, se kterými se na sociálních sítích lidé běžně setkávají, spolu navzájem souvisí, proto není jednoduché určit mezi nimi hranice a rozčlenit je do uzavřených kapitol. Zásahy do osobnostních práv souvisí s fenoménem hate speech, ten zase s násilím apod., proto je vhodné vnímat kapitolu spíše komplexně. Ačkoliv bychom za nežádoucí chování mohli určitě označit zásahy do autorských práv nebo úniky dat uživatelů, vzhledem k rozsahu práce a jejímu zaměření na svobodu projevu se touto problematikou zabývat nebudeme.

Čtvrtá kapitola bude jakýmsi vyústěním předchozích. V její první části krátce zhodnotíme, jak Facebook a Twitter regulují obsah, následně se zaměříme na otázku odpovědnosti provozovatelů sociálních sítí, tedy do jaké míry odpovídají za ony problematické způsoby jednání.

V posledních pasážích práce se zaměříme na situaci v České republice, která bude sice prostupovat celou práci, zde se ale blíže seznámíme s judikaturou místních soudů. Závěrečné pasáže pojednávají o problému svobody projevu na sociálních sítích v českém prostředí, nastíněna je také situace v Německu, které je už o krok dál a zákon regulující sociální sítě má.

Oproti schválené tezi došlo k několika změnám. Původně měla třetí kapitola obsahovat šest podkapitol, jejich počet byl však snížen, protože došlo ke sloučení hoaxu a fake news do jedné kapitoly, která se nyní věnuje dezinformacím, hoaxům i fake news. Obdobně bylo zasaženo také do čtvrté kapitoly, v níž byla část o vnější regulaci nahrazena specifitější podkapitolou o odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti.

Po důkladnější rešerši došlo také ke změně základní literatury, původní tituly byly mnohdy více než šest let staré, tudíž dostatečně nereflektovaly současnou situaci.

1. Svoboda projevu

Svoboda projevu představuje jeden ze základních kamenů funkční demokracie. Vyjadřováním myšlenek, názorů a postojů se lidé podílejí na utváření společnosti a rozhodují o jejím budoucím směřování. Bez veřejné diskuze a svobodného přístupu k informacím by nemohla být vůle lidu vykonávána.¹

Volba politických aktérů vyžaduje jejich možnost se vyjádřit, uvést představy o budoucím vývoji státu, kraje, obce nebo třeba politické strany či mezinárodní organizace. Zároveň dává voličům možnost se s obsahem těchto stanovisek seznámit. Svoboda projevu je tedy zásadní jak pro mluvčí, tak pro příjemce sdělení, což je ostatně vyjádřeno i v čl. 17 Listiny základních práv a svobod.²

Její společenská úloha je tedy skutečně zásadní, představuje totiž jakousi zbraň chránící občany před neomezenou státní mocí, která pak direktivně určuje jejich ideové směřování, nedává prostor k diskuzi ani svobodnému náboženskému, intelektuálnímu nebo morálnímu přesvědčení.³

Svoboda projevu představuje důležitý prvek nejen z hlediska tvorby a fungování státu, ale hraje důležitou roli také v životě jednotlivce. Dává totiž každému člověku možnost se vyjádřit, tedy naplnit svou potřebu seberealizace. Je třeba zdůraznit, že seberealizace nemusí spočívat v uměleckém počinu nebo mimořádně přínosné myšlence. Autority by totiž mohly snadno argumentovat nulovou společenskou nebo uměleckou hodnotou určitých projevů, které by pak mohly zakazovat.⁴

Navíc společnost ve své době ani nemusí být schopná v určitých případech posoudit, co je hodnotné a co nikoliv. Ani po umělecké stránce a podle Johna Stuarta Milla ani při posouzení pravdy. Podle Milla by měl zaznít každý výrok, neboť nikdo si nemůže být jistý, že právě

¹HARE, Ivan a James WEINSTEIN, ed. *Extremespeech and democracy*. Oxford: Oxford University Press, 2009. Str. 11

²BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. Str. 23-25

³JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Praha: Auditorium, 2007. Str. 13

⁴BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-42-4. Str. 20-23

jeho myšlenka je ta pravdivá a správná. Možná to ukáže čas, možná jej přesvědčí protiargumenty, které v diskuzi padnou.⁵

Jäger a Molek sumarizují důležitost a přínosy svobody projevu do čtyř kategorií, které označují jako argumenty odůvodňující její významnost. Jedná se o argument pravdy, argument seberealizace, demokracie a argument obecné favorizace svobody.⁶

První tři argumenty již byly zmíněny výše, přibyl pouze argument obecné favorizace svobody. Ten vychází z liberálních teorií a říká, že stát má zasahovat jen v určitých mezích, zaručit jedinci maximální autonomii a omezovat jen v případě, že by jednání „působilo újmu ostatním“.⁷

Po brutalitách první poloviny dvacátého století vzrostla potřeba svobodu projevu mezinárodně garantovat, a tak byla 10. prosince 1948 přijata Valným shromážděním OSN Všeobecná deklarace lidských práv. Ačkoliv státní ústavy té doby už dříve lidská práva určitou mírou garantovaly, na mezinárodní úrovni byl tento katalog lidských práv průkopnickým.⁸ Už v jeho úvodu se mimo jiné píše, že „vybudování světa, ve kterém lidé, zbavení strachu a nouze, se budou těšit svobodě projevu a přesvědčení, bylo prohlášeno za nejvyšší cíl lidu“.⁹

1.1 Zakotvení v českém právním řádu

Svoboda projevu se řadí mezi nejstarší ústavně zaručené svobody.¹⁰ Na našem území byla vůbec poprvé zakotvena v § 5 císařského patentu o základních občanských právech, který byl vydán současně s březnovou ústavou roku 1849.¹¹ Do té doby byla už od vzniku českého státu svoboda projevu spjata především se svobodným projevováním náboženského přesvědčení, kterou si na jistý čas vymohli husité.¹²

⁵MILL, John Stuart. *O svobodě. II.* Překlad Karel Randé. V Praze: J. Otto, [1913]. 109 s. Světová knihovna; č.1097-1098. Str. 27 - 99

⁶JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova.* Praha: Auditorium, 2007. Str. 32 - 33

⁷JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova.* Praha: Auditorium, 2007. Str. 32 - 33

⁸JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova.* Praha: Auditorium, 2007. Str. 32 - 33

⁸JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova.* Praha: Auditorium, 2007. Str. 51

⁹United Nations. *Všeobecná deklarace lidských práv.* Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2015.

¹⁰BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze.* Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-42-4. Str. 29

¹¹tamtéž

¹²JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova.* Praha: Auditorium, 2007. Str. 40 - 41

Uvedena byla také v tzv. prosincové ústavě z roku 1867, po vzniku Československa pak v Ústavní listině roku 1920 a stejně tak v ústavách v letech 1948 a 1960, kde byla sice formálně zakotvena, ale ve skutečnosti k jejímu dodržování nedocházelo.¹³

Dnes máme svobodu projevu zakotvenou v ústavním zákoně č. 2/1993 Sb., Listině základních práv a svobod. Nalezneme ji v čl. 17, hlavě druhé, která nese název Lidská práva a základní svobody, přičemž čl. 17 je prvním v druhém oddílu o politických právech.

Pokud bychom měli analyzovat svobodu projevu a zařadit ji dle systematiky Listiny, dospějeme k závěru, že se jedná o svobodu základní a zároveň politickou. Na základě čl. 10 Ústavy ji označujeme za občanské právo.¹⁴

Svoboda projevu působí vzhledem k ostatním svobodám jako *lex generalis*, to znamená, že není možná její souběžná aplikace s jinými. Jedná se především o svobodu umělecké tvorby čl. 15 odst. 2 Listiny nebo například projevů náboženské svobody čl. 16 odst. 1 Listiny.

Článek 17 Listiny základních práv a svobod zní následovně:¹⁵

1. Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
2. Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.
3. Cenzura je nepřípustná.
4. Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.
5. Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.

Každý má na základě tohoto článku Listiny právo vyjadřovat své názory slovem, písmem i tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu. Zároveň je zde vyjádřena nepřípustnost

¹³GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Str. 383

¹⁴FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta, 1997. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 171. ISBN 80-210-1569-1. Str. 126

¹⁵Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23.

cenzury, nepřípustnost omezení svobody projevu zákonem a také povinnost státních orgánů a orgánů územní samosprávy poskytovat přiměřeným způsobem a dle zákona informace o své činnosti.¹⁶

Podrobněji se zaměříme na několik bodů tohoto článku. Z prvního odstavce, který říká, že „svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny“, je třeba vypíchnout především provázanost obou práv. Součástí svobody projevu je totiž jak aktivní stránka svobodně se projevovat, tak pasivní právo přijímat informace.¹⁷

V odstavci druhém se upřesňuje, v čem vlastně svoboda projevu spočívá. Jedná se tedy o právo „vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.“¹⁸

Výše tedy stojí jakýsi obecný výčet toho, co můžeme považovat za projev. Na druhou stranu existuje řada hraničních případů, u nichž se těžko posuzuje, zda ještě dané vyjádření pod svobodu projevu spadá. Význam slova projev je totiž v češtině velmi široký a ne každé „projevení se“ je projevem spadajícím pod čl. 17 Listiny.¹⁹

Důležité je říci, že pro aplikaci této svobody není důležitá forma projevu. Na některá slova se totiž svoboda projevu vztahovat nemusí a na určité fyzické jednání, které nese poselství neboli symbolický projev názoru ano, jak shrnuje Bartoň.²⁰

Česká republika je vázána také mezinárodními smlouvami, které zvláště pojednávají o svobodě projevu a mají aplikační přednost před zákony. Už na začátku byla zmíněna Všeobecná deklarace lidských práv. Dále jde o Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod a v neposlední řadě také o Listině základních práv Evropské unie.

Roku 1966 byla práva, která obsahovala Všeobecná deklarace lidských práv a týkaly se svobody projevu, zahrnuta do Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

¹⁶ Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23.

¹⁷ HARE, Ivan a James WEINSTEIN, ed. *Extreme speech and democracy*. Oxford: Oxford University Press, 2009. Str. 11

¹⁸ Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23.

¹⁹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. Str. 41

²⁰ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. Str. 52

Ačkoliv se k němu ČSSR zavázala, ve skutečnosti své závazky, mezi které patřila také svoboda projevu, nedodržovala, na což reagovala Charta 77.²¹

Listina základních práv Evropské unie se stala součástí primárního práva EU až na základě Lisabonské smlouvy, existovala však už od roku 2000, v té době však pouze ve formě nezávazné deklarace. Vychází zejména z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Svoboda projevu je tu obsažena v článku 11.

V dnešní době nejefektivnější mezinárodní dokument představuje Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, proto ji rozebereme poněkud podrobněji oproti předchozím mezinárodním smlouvám. Úmluva byla sjednána Radou Evropy a účinnosti nabyla v roce 1953. V případě jejího nedodržování je možné se obrátit na Evropský soud pro lidská práva, jehož pozice je zásadní, o čemž vypovídá i rozsáhlá judikatura.

Článek 10 Svoboda projevu nalezneme přímo v Hlavě I., která nese název Práva a svobody. Obsahuje potom dva odstavce, přičemž druhý je věnován omezením svobody projevu, kterým se budeme věnovat v následující kapitole.

Oproti LZPS je zde v odstavci prvním navíc zmíněno, že tento článek „nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem,“ což odpovídá i české praxi, protože i u nás byly a jsou licence udělovány, i když v Listině žádnou podobnou formulaci nemáme.²²

1.2 Meze svobody projevu

Zastánci neomezené svobody projevu ji podle Moravce přímo spojují s existencí demokratické společnosti.²³ Její význam pro fungování státu ostatně několikrát potvrdil i Evropský soud pro lidská práva,²⁴ například v případě *Handyside vs. United Kingdom* v roce 1976.²⁵

Jedním z filozofů, který se svobodou projevu podrobně zabýval a zastával liberální názor odmítající jakékoliv zásahy do svobody projevu, byl Angličan John Stuart Mill žijící v 19. století. Ve svém díle nesoucím název *O svobodě* říká, že musí zaznít každý projev, protože

²¹JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Praha: Auditorium, 2007.. Str. 50

²²JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Praha: Auditorium, 2007. Str. 48

²³MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges).. Str. 51

²⁴HUDECOVÁ, Lucia, Lucie NECHVÁTALOVÁ a Štěpán VÝBORNÝ. *Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. Str. 13

²⁵KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Str. 724

nikdo nevlastní monopol na pravdu, tudíž nemůže posuzovat, který je pravdivý a který lživý. Navíc „správné“ tvrzení ustojí palbu kritiky, a tím spíše bude obecně uznáváno.²⁶

Jeho pojetí spočívá v tzv. volném trhu myšlenek, kdy se stejně jako v ekonomii společnost vypořádá se vším přirozeně sama, v tomto případě se všemi typy projevů. I když se jedná například o hlasy vystupující proti demokracii nebo svobodě projevu samotné. Podle Milla není ani v takových případech potřebná jakákoliv regulace, protože v konkurenci protiargumentů stejně neuspějí, a naopak se upevní všeobecné přesvědčení, že je třeba svobodu a demokracii zachovat.²⁷

Historická zkušenost ovšem ukázala, že tak liberální přístup, jehož zastáncem byl kupříkladu Mill, ve skutečnosti nedokáže zabránit protidemokratickým tendencím. Dvacáté století v Evropě toho bylo dokonalým důkazem, ať už se jednalo o vzestup nacismu a vládu Adolfa Hitlera v Německu nebo o rok 1948 v Československu.

Proto je Millovo pojetí problematické a ukazuje, že autor vychází spíše z jakési ideální společnosti. V reálném životě totiž může docházet jak k popírání demokracie, tak zásahům do práv jiných a trh myšlenek sám podobné chování regulovat nedokáže.

Zatímco v USA je koncept minimálních zásahů realizován, v Evropě se ukázalo, že se zcela neomezená svoboda projevu nemusí vyplatit, proto se postupně v evropských zemích vyvinul koncept tzv. bránící se demokracie,²⁸ která stanovuje svobodě projevu určité hranice.²⁹

1.3 Možnosti omezení dle Listiny základních práv a svobod

Svoboda projevu není v evropském pojetí nekonečná nebo bezbřehá.³⁰ Ostatně přímo v článku 17 odst. 4 LZPS jsou stanoveny její limity. Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze na základě tohoto článku „omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“³¹

²⁶MILL, John Stuart. *O svobodě. II.* Překlad Karel Randé. V Praze: J. Otto, [1913]. 109 s. Světová knihovna; č. 1097-1098.

²⁷MILL, John Stuart. *O svobodě. II.* Překlad Karel Randé. V Praze: J. Otto, [1913]. 109 s. Světová knihovna; č. 1097-1098.

²⁸VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo.* Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2013. Lidská práva. Str. 56 - 57

²⁹BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze.* Praha: Leges, 2010.. Str. 19

³⁰VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo.* Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2013. Lidská práva. ISBN 978-80-7357-766-7. Str. 50

³¹Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23.

Z ustanovení plyne, že svobodu projevu lze omezit pouze zákonem, čímž je vyloučena limitace podzákoným předpisem. Omezení musí být v demokratické společnosti nezbytné, tedy musí jít o „naléhavou společenskou potřebu“ vztahující se k hodnotám demokratického státu, navíc by mělo sledovat jeden z cílů taxativně vymezených v odstavci čtvrtém.³²

V Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod jsou v článku 10 věnovaném svobodě projevu taktéž vymezeny limity v odst. 2. Omezení dle této Úmluvy může nastat v případech, které „stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“³³

Můžeme tedy říci, že tato mezinárodní smlouva definuje možnosti omezení konkrétněji a uvádí více případů než Listina základních práv a svobod, ale jádro a charakter limitů zůstávají stejné.

1.4 Kolize s jinými právy

V případě kolize svobody projevu můžeme rozlišit dva základní typy konfliktu – pravý a nepravý, jak tomu dělá také Filip. Svoboda projevu se může dostat do střetu s veřejným zájmem, což Filip chápe jako nepravý konflikt. Naopak pravý konflikt představuje střet základních práv mezi sebou, čímž se budeme zabývat v této podkapitole.³⁴

Svoboda projevu působí podobně jako jiná základní práva jako objektivní princip a ovlivňuje tedy jak tvorbu zákonů, tak jejich aplikaci. Představuje jednu z hodnot, na které se zakládá ústavní stát. Do stejné kategorie však spadají také jiná ústavně zakotvená práva, k jejichž střetu může dojít. Jedná se například o zásahy do práva na ochranu osobnosti nebo náboženského cítění.³⁵

Svoboda projevu tedy nepůsobí pouze vertikálně, ve smyslu zákazu státních zásahů do svobody jednotlivce. Časté je také její horizontální působení, kdy musí jednotlivce

³²KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Str. 175

³³ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. 10. 1950. Článek 10.

³⁴FILIP, Jan. Dogmatiky svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právo a právní vědu*. 1998, 6(4), 618 - 637.

³⁵MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). Str.50-51

respektovat základní právo jiného. „Tato povinnost se projevuje tím zřetelněji, čím silnější mocenský potenciál daná osoba má.“³⁶

V takovém případě musí být jedno právo určitým způsobem upřednostněno před jiným. Jak ale zdůraznil Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 154/97, je vždy věcí nezávislých soudů, aby zhodnotili, zda některému z práv nebyla dána přednost bezdůvodně.³⁷ Žádná obecná hierarchie základních práv přitom neexistuje. Ústavní soud sice „nadřadil v nálezu o přístupu k vysokoškolskému vzdělání politická práva a svobody právům hospodářským, sociálním a kulturním.“³⁸ To nám ale v případě kolize jiných typů práv nijak nepomůže.

Vycházet můžeme z tzv. testu proporcionality, který spočívá v hodnocení tří kritérií. Posuzuje se vhodnost, potřebnost a závažnost opatření. V případě vhodnosti se soudy zabývají otázkou, zda institut omezující právo na svobodu projevu bude skutečně směřovat ke sledovanému cíli.³⁹

Parametr potřebnosti představuje porovnání legislativního prostředku s jiným opatřením, kterým dosáhneme stejné síle, aniž by bylo do svobody projevu zasaženo. Třetí parametr spočívá ve srovnání empirického argumentu, tedy závažnosti jevu spjatého s ochranou daného práva a jeho dopadu na společnost.⁴⁰

Dále hrají roli systémové a hodnotové argumenty, jimiž rozumíme kategorizaci v systému základních práv a zhodnocení hierarchie chráněných hodnot. Tady můžeme znovu poukázat na rozdíl v evropském konceptu pojetí svobody projevu a situaci v americkém prostředí, kdy První dodatek Ústavy USA zakotvuje nemožnost jejího omezení, zatímco v Evropě se postupuje více restriktivně.⁴¹

Soudy v případech kolize svobody projevu s jinými právy berou v potaz také charakter výroků. Primárně rozlišují mezi skutkovými tvrzeními (sdělováním faktů) a hodnotícími soudy (vyjadřováním názorů). U skutkových tvrzení je posuzována pravdivost výroků,

³⁶MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). Str. 53

³⁷Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97. [cit. 2018-07-26].

³⁸FILIP, Jan. Dogmatiky svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právo a právní vědu*. 1998, 6(4), 618 - 637

³⁹VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Lidská práva. Str. 51 - 57

⁴⁰tamtéž

⁴¹tamtéž

v případě hodnotících soudů, tedy projevů názorů, to naopak není vzhledem k jejich povaze možné.⁴²

Vždy však musí být posuzovány v kontextu. Neplatí totiž ani v případě skutkových tvrzení, že každý nepravdivý výrok bude rovnou posuzován jako zásah do osobnostních práv, ačkoliv se jedná o jeden z významných předpokladů, který může posouzení výroku jako zásahu do osobnostních práv předznamenat.⁴³ Stejně tak vyjadřování hodnotících soudů má své meze.

Známou kauzou dokazující, že je nutné hodnotit také charakter výroků a případně také jejich účel, byl případ herce Marka Vašuta, který se soudil s bulvárním deníkem AHA.⁴⁴ Ústavní soud tehdy ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 1586/09 řekl, že na ochranu svobody projevu není možné se odkazovat, pokud bylo cílem poskytnuté informace poškodit dotyčného nebo pokud ani sám šířitel informace jejímu obsahu nevěřil nebo se nestaral o její pravdivost.⁴⁵

Naopak jako zásah do svobody projevu vyhodnotil ústavní soud rozsudky obecných soudů v nálezu sp. zn. II. ÚS 171/12, které uložily určitému médiu povinnost nezveřejňovat jméno, příjmení a podobiznu osoby veřejně činné v souvislosti s autonehodou jejího manžela. Podle ústavního soudu by však mohla nastat situace, kdy by sdělování takových informací mohlo být ve veřejném zájmu.⁴⁶

Soud prvního stupně sice argumentoval, že se nejedná o absolutní zákaz referování o této kauze v souvislosti s danou osobou, protože o ní mohou stále referovat jiná média. Ústavní soud ale upozornil, že by tak časem mohla být zakázána všechna média nebo jen jedinému vybranému dána možnost referovat o věcech veřejného zájmu.⁴⁷

⁴²BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. Str. 259

⁴³MATZNER, Jiří. Svoboda projevu vs. právo na ochranu soukromí u veřejně činných osob. *Právní prostor*[online]. Ostrava: ATLAS consulting spol. s r.o., 2016 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/svoboda-projevu-vs-pravo-na-ochranu-soukromi-u-verejne-cinnych-osob

⁴⁴Vašut zvýšil laťku, na bulváru vysoudil milion. *LIDOVKY.cz* [online]. Praha: MAFRA, 18. 10. 2018 [cit. 2018-07-26].

⁴⁵Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09. [cit. 2018-07-26].

⁴⁶Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. II. ÚS 171/12. [cit. 2018-07-26].

⁴⁷tamtéž

2. Sociální sítě

Kapitolu o sociálních sítích začneme vymezením pojmu nová média nebo lépe média síťová či digitální, mezi ně totiž můžeme sociální sítě zařadit. Ačkoliv je pojem nová média poměrně frekventovaný, při jeho užívání snadno narazíme na určité limity. Doba i technologie se vyvíjejí, a tak se z tzv. nových médií rychle stávají média stará. Vždy záleží na referenčním bodu, z něž při výzkumu médií vycházíme, proto je možná vhodnější je označit jako média digitální.⁴⁸

Jakubowicz považuje za nová média taková, jež se „od předchozích liší změnou v základních vlastnostech svého fungování a v modelech komunikačních situací a sociální komunikace, které vytvářejí.“⁴⁹ Tuto definici můžeme považovat za poměrně nadčasovou. Sám její autor rozlišuje rovnou tři generace nových médií, přičemž za nová média považuje už média vznikající po druhé světové válce, tedy z dnešního pohledu média „stará“ několik desítek let.

Jako nová média 1.0 Jakubowicz označuje analogové technologie, které se objevily ještě před etapou konvergence. Po nich následovala nová média 2.0 vznikající v důsledku konvergence. Poslední kategorie, tedy nová média 3.0 již zcela integrovaná i konvergovaná jsou.⁵⁰

Jiným způsobem člení média trojice autorů Volák, Jiráček a Köpplová. Jejich rozdělení obsahuje čtyři typy médií - primární, sekundární, terciární a kvartérní. Zjednodušeně můžeme říci, že primární představují jazyk nebo neverbální komunikaci. Sekundární překonávají vzdálenosti – jde jak o písmo, tak o telegraf či telefon. Terciárními jsou média masová, tedy tisk, rozhlas a televize. Za kvartérní můžeme považovat média digitální, která jsou založena na digitálním kódování.⁵¹

Vidíme, že pojetí nových médií se v očích jednotlivých autorů různí, i proto je tento termín problematický. Podle Pavlíčka v současné době ani žádné obecné vysvětlení tohoto pojmu neexistuje.⁵² Dle jeho názoru se však jedná o média založená na digitální platformě, využívající výpočetní výkon, jejichž zásadním znakem je interaktivita a podpora zpětné vazby.⁵³

⁴⁸JAKUBOWICZ, Karol. *Nová ekologie médií: konvergence a mediamorfóza*. Zlín: Verbum, 2013. Str. 59

⁴⁹JAKUBOWICZ, Karol. *Nová ekologie médií: konvergence a mediamorfóza*. Zlín: Verbum, 2013. Str. 60

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹VOLEK, Jaromír, Jan JIRÁK a Barbara Köpplová. *Mediální studia: Východiska a výzvy*.

Medialnistudia.cz [online]. © 2006 [cit. 2018-07-30]

⁵²PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. Str. 10 zkontrolovat, jestli je to fakt 10

⁵³PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. Str. 10

Potíže s označením nová či digitální média spatřuje Macek také ve velkém množství technologií, které pod tento pojem řadíme. Jedná se jak o infrastrukturu (internet), tak o materiální věci (počítač), přes síťové protokoly, konkrétní webové služby (Facebook) nebo softwarové aplikace (počítačová hra).⁵⁴

K lepšímu pochopení digitálních médií možná poslouží shrnutí jejich základních rysů, můžeme využít například popis digitálních médií Martina Listera. Ten definuje šest jejich znaků - digitalitu, interaktivitu, hypertextualitu, disperzitu, virtualitu a simulaci.⁵⁵

Digitální média se vyznačují, jak ostatně název napovídá, digitalitou. Jsou totiž založena na digitálním kódu. Jejich dalším rysem je interaktivita, která se vyznačuje stíráním rozdílů mezi tvůrci a příjemci obsahu, díky čemuž mohou uživatelé médií sami manipulovat. Hypertextualita umožňuje propojování již vzniklých obsahů, tudíž si díky ní uživatel vytváří vlastní individualizovaný obsah.⁵⁶

Dále se jedná o média disperzní, to znamená, že se jejich spotřebitelé mohou snadno stát producenty obsahu. Posledními znaky jsou virtualita a simulace, které se vzájemně doplňují a propojují. Zjednodušeně můžeme říci, že díky nim vzniká jakási virtuální realita, v níž se uživatelé stávají součástí online komunikace.⁵⁷

Mezi digitální média řadíme také sociální sítě, proto byla v úvodu této kapitoly věnovaná značná část jejich charakteristice, nyní se ovšem dostáváme k definici samotných sociálních sítí.

Už před vznikem Facebooku nebo Twitteru užívali termín sociální síť sociologové, kteří ji chápou jako propojenou skupinu osob, které se nějakým způsobem vzájemně ovlivňují. Pojit je mohou kupříkladu rodinné vazby nebo ekonomické či politické zájmy.⁵⁸

Sociální sítě můžeme chápat jako množství relativně levných a široce rozšířených nástrojů, které každému umožňují publikovat, získávat informace a také společně pracovat.⁵⁹ Jiná

⁵⁴MACEK, Jakub. *Úvod do nových médií*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2011. ISBN 978-80-7464-025-4. Str. 14

⁵⁵ LISTER, Martin. *New media: a critica lintroduction* [online]. 2nd ed. London: Routledge, 2009 [cit. 2018-07-29].

⁵⁶ tamtéž

⁵⁷ tamtéž

⁵⁸ PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. Str. 125

⁵⁹ Office of Consumer Affairs (OCA). *Backgrounder: Social Media Tools and Applications*. Ic.gc.ca [online]. © 2018 [cit. 2018-07-30].

definice říká, že se jedná o službu, která uživateli umožní vytvořit si profil, pod kterým pak může tuto službu využívat ke komunikaci, sdílení fotografií, videí apod. s dalšími uživateli.⁶⁰

Boyd a Ellison definují sociální sítě jako webové služby, které jednotlivcům umožňují vytvořit si vlastní veřejný či poloveřejný profil. Dále nabízí uživatelům možnost vytvořit si seznam dalších lidí, s nimiž budou propojeni, kromě toho si mohou prohlížet profily ostatních uživatelů.⁶¹

2.1 Facebook

První miliardu uživatelů zaznamenal Facebook už v roce 2012. Dnes, o čtyři roky později, se jejich počet více než zdvojnásobil. Ke své práci i zábavě jej využívají lidé z celého světa, denně se na Facebook přihlásí 1,45 milionu lidí.⁶² Na první pozici se dlouhodobě drží také v České republice, kde má téměř 5 milionů uživatelů.⁶³

Facebook, tehdy pod názvem The Facebook, vytvořil Mark Zuckerberg v březnu roku 2004. Své jméno dostal podle papírových letáků, které dostávali nově přichozí studenti, na nichž byly informace o studentech a vyučujících. Během 24 hodin po spuštění se na The Facebook přihlásilo 1 200 osob a po jednom měsíci už na něm měla profil polovina všech tehdejších harvardských studentů.⁶⁴

Postupně se do systému zapojovaly další a další univerzity, nejprve v Bostonu, pak všude po USA. V srpnu 2005 se The Facebook změnil na Facebook.com a o rok později už se na něj mohl přihlásit kdokoli s platnou emailovou adresou.⁶⁵

Dnes si může na Facebooku vytvořit profil kdokoli starší 13 let, ačkoliv česká vláda v roce 2018 schválila návrh zákona, který obsahoval zvýšení věkové hranice na 15 let. Zatím neprošel poslaneckou sněmovnou.⁶⁶ Omezení pro děti platí z několika důvodů, mezi které můžeme zařadit také škodlivý obsah na sociálních sítích, jemuž se budeme věnovat.

K ochraně svých uživatelů má Facebook vlastní pravidla a mechanismy, jejichž prostřednictvím se snaží nežádoucí obsah mazat. Tato pravidla prošla v roce 2018 významnou

⁶⁰KOHOUT, Roman a Radek KARCHŇÁK. *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary, 2016. Str. 40

⁶¹BOYD, Danah M. a Nicole B. ELLISON. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2007, **13**(1), 210-230.

⁶²Number of active Facebook users increased despite scandals. *Al Jazeera* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁶³Facebook v ČR sleduje už 4,9 milionů uživatelů. *Newsfeed* [online]. 2017 [cit. 2018-07-29].

⁶⁴A brief history of Facebook. *The Guardian* [online]. 2007 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z:

⁶⁵tamtéž

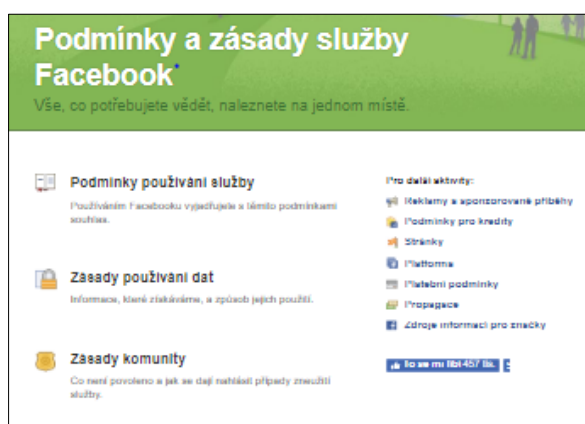
⁶⁶Facebook až od 15 let. Do té doby se souhlasem rodičů, navrhla vláda. *IDNEs.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-31].

proměnou. Po kritice se společnost rozhodla zveřejnit podrobná pravidla odstraňování nepřijatelného obsahu, jako jsou projevy nenávisti nebo sexuální násilí. Zároveň by nově uživatelé, jejichž příspěvek byl smazán, měli mít možnost se bránit a žádat o přezkum rozhodnutí.⁶⁷

2.1.1 Pravidla Facebooku

Podmínky a zásady služby Facebook jsou rozděleny do tří kategorií, první z nich se nazývá Podmínky používání služby, druhá nese název Zásady používání dat, poslední se jmenuje Zásady komunity.⁶⁸

Obrázek č. 1: Podmínky a zásady služby Facebook

Po otevření okna Podmínky a zásady služby Facebook se ovšem nabídka rozčlení a neodpovídá výše zmíněnému členění. Vidíme rovnou pět částí. Poněkud matoucí je, že zatímco první dvě jsou shodné s předchozí nabídkou, následující tři se změny na Vaše závazky vůči komunitě, Další ujednání a Další smluvní zásady a podmínky, které se na vás mohou vztahovat.⁶⁹

⁶⁷Facebook zveřejnil detailní pravidla pro odebrání obsahu. *České noviny* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁶⁸Podmínky používání služby. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁶⁹tamtéž

Obrázek č. 2: Nabídka, která se uživateli zobrazí po kliknutí na Podmínky užívání služby

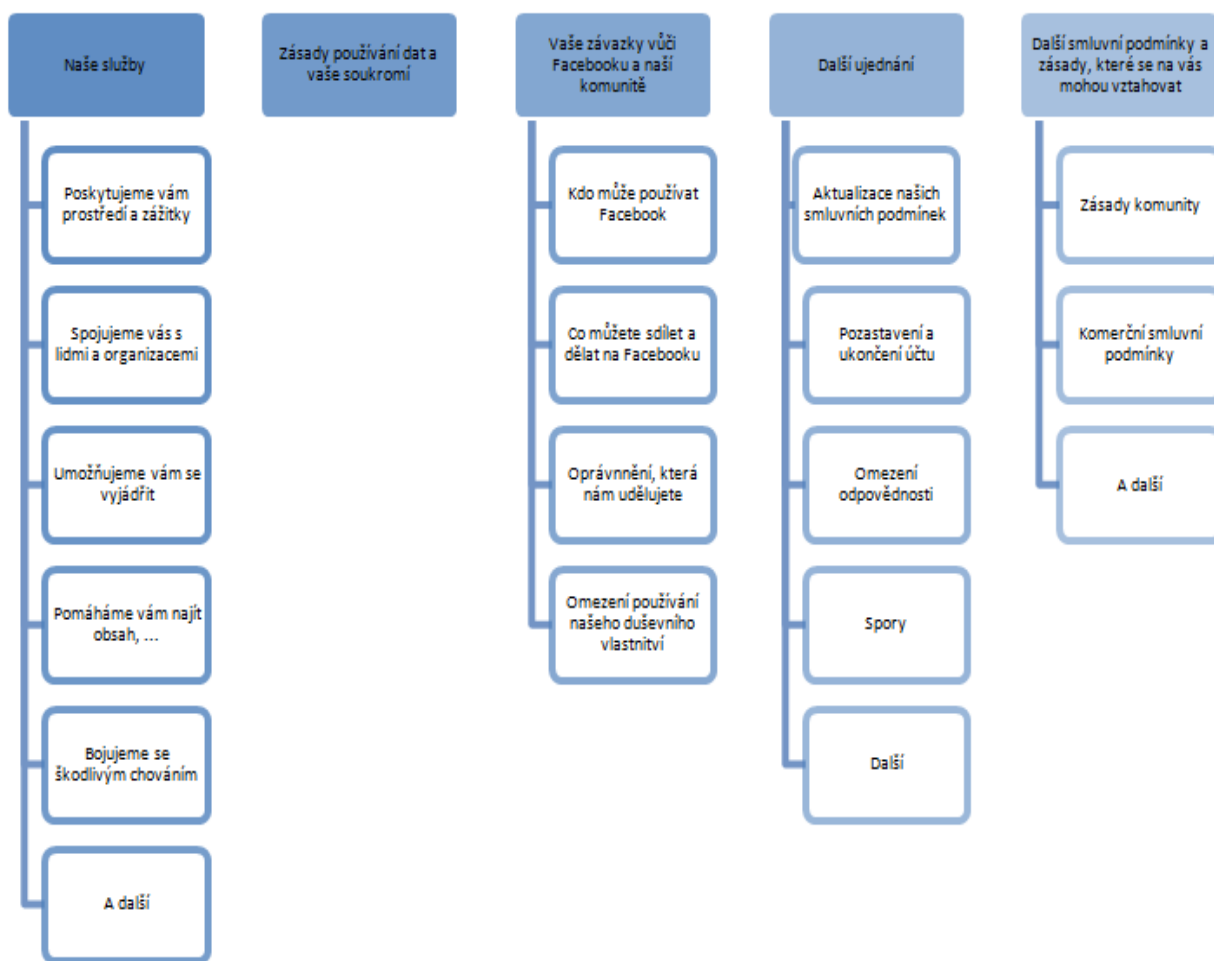

V sekci Naše služby se dozvíme, co všechno Facebook nabízí – přizpůsobuje nám obsah, k čemuž využívá naše data, pomocí nichž nás spojuje s lidmi, kteří by nás měli na základě analýzy dat zajímat. Také díky nim zkoumá způsoby a technologie, jak své služby zlepšit.⁷⁰

Pro tuto práci je zásadní odstavec s názvem Bojujeme se škodlivým obsahem a chráníme a podporujeme naši komunitu. Píše se tu, že Facebook zaměstnává specializované týmy po celém světě, které se zabývají zneužíváním produktů a škodlivým chováním vůči ostatním. V případě nalezení nevhodného obsahu nebo chování společnost slibuje jeho odstranění, zablokování přístupu k daným funkcím, zablokování účtu nebo kontaktování příslušných orgánů.⁷¹

⁷⁰tamtéž
⁷¹tamtéž

Obrázek č. 3: Graf zobrazující zjednodušený obsah Podmínek používání služby Facebook

Ve třetí části Vaše závazky vůči komunitě je hned v úvodní části vyjmenováno, kdo nemůže používat Facebook. Jedná se o děti mladší třinácti let, odsouzené sexuální delikventy nebo ty, kteří v minulosti porušili podmínky služby a byl jim účet zablokovaný, a dále osoby, kterým byl přístup na sociální síť zakázán na základě příslušného práva.⁷²

V sekci Co můžete sdílet a dělat na Facebooku, se spíše dozvíme, co je zakázáno sdílet, než co sdílet můžeme. Jedná se o cokoli, co porušuje smluvní podmínky včetně tzv. Zásad komunity, které ještě budou podrobněji popsány níže. Také je zakázáno šířit viry a neoprávněně používat či shromažďovat data. V případě porušení některého ze zákazů může být daný obsah odebrán.⁷³

⁷² tamtéž

⁷³ tamtéž

Dojde-li k opakovanému porušení práva k duševnímu vlastnictví, může dojít dokonce ke smazání účtu. Uživatel má být na takové kroky předem upozorněn, pokud to však zakazují právní předpisy nebo by mohlo dojít k porušení integrity produktů společnosti, může k výše zmíněnému Facebook přistoupit i bez předchozího informování. Ostatní uživatelé jsou v závěru této sekce vyzváni k nahlašování škodlivého chování.⁷⁴

Snad nejdůležitější částí pro popis nežádoucího chování jsou Zásady komunity. Ty stojí na třech základních principech – bezpečnosti, právu na názor a rovnosti, jak je deklarováno hned v jejich úvodu.⁷⁵

V praxi se může poměrně často dostat právo na názor do kolize s jinými zásadami. Facebook upozorňuje na individuální zhodnocení každého případu. „Příležitostně můžeme povolit obsah, který by jinak porušoval naše zásady, ale myslíme si, že může být zajímavý pro média, významný nebo důležitý pro veřejný zájem.“⁷⁶ Už definice veřejného zájmu⁷⁷ je komplikovaná a snad ještě složitější je jednotné pochopení „obsahu zajímavého pro média“.⁷⁸

Zásady komunity jsou dále rozděleny do šesti částí – I. Násilí a kriminální chování, II. Bezpečnost, III. Nepřípustný obsah, IV. Integrita a autentičnost, V. Respektování duševního vlastnictví a VI. Žádosti související s obsahem.⁷⁹

Násilí a kriminální chování patří podle zásad Facebooku mezi nežádoucí obsah.⁸⁰ V humoru však mnohdy lidé „hrozí“ násilím, a tak je třeba odlišovat případy skutečných hrozeb a žertování, o což se snaží také na Facebooku.⁸¹

Na sociální síti nesmí participovat jedinci nebo skupiny angažované v teroristické činnosti. Vyloučené je organizované šíření nenávisti, obchodování s lidmi, organizované násilí a kriminální činnost. Není povoleno ani propagovat a veřejně prezentovat zločiny, koordinovat budoucí kriminální činy nebo obchodovat s regulovaným zbožím, jako jsou alkohol, drogy nebo zbraně.⁸²

⁷⁴ tamtéž

⁷⁵ Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁷⁶ tamtéž

⁷⁷ Ústavní soud v nálezu z 28. 3. 1996 č. 23, sv. 5 Sb. n.u., říká, že za veřejný zájem můžeme považovat ten, který je obecně prospěšný, jak vysvětluje Karel Klíma v Komentáři k Ústavě a listině

⁷⁸ Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁷⁹ tamtéž

⁸⁰ Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁸¹ Podmínky používání služby. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁸² tamtéž

V části o bezpečnosti se vylučuje obsah zaměřený na sebepoškozování a sebevraždy, dále nahota a sexuální zneužívání dětí i dospělých, šikana, obtěžování a porušení soukromí, které se vztahuje i k fotografiím.⁸³

Třetí část je věnovaná nepřipustnému obsahu, pod nějž spadají nenávistné projevy vedoucí k zastrašování či vylučování určitých skupin ze společnosti. Zakázáno je také schvalování násilí páchaného ve veřejném životě. Nesmí se realisticky vyobrazovat násilí, nahota a sexuální aktivity dospělých, krutý a necitlivý obsah, který „cílí na oběti vážné fyzické nebo emocionální újmy.“⁸⁴

V sekci o integritě a autentičnosti se zavrhuje spam, falešná identita a nepravdivé zprávy. Předposlední část Zásad komunity se týká respektu duševního vlastnictví, kdy se uvádí, že jsou uživatelé vlastníky veškerého obsahu, který zveřejní, zároveň ale musí respektovat autorská práva, ochranné známky a práva druhých obecně. A závěrečné pasáže v části žádostí souvisejících s obsahem jsou výčtem žádostí na odstranění účtu a nepříznivého obsahu, kterým bude určitě vyhověno.⁸⁵

2.2 Twitter

Twitter se v Česku netěší takové popularitě jako jeho konkurent Facebook. Jednou měsíčně je na něm aktivních 330 milionů uživatelů. Zatímco Facebooku počty uživatelů stále rostou, v případě Twitteru jsou konstantní.⁸⁶

Nápad vytvořit sociální síť, na níž by lidé komunikovali pomocí krátkých zpráv, využil Jack Dorsey a v roce 2006 představil Twitter veřejnosti. Původní krycí jméno služby založené na tomto principu bylo „twtr“. Z toho také plyne název této sociální sítě, který můžeme současně přeložit do angličtiny jako cvrlikání.⁸⁷

Sociální sítě Facebook a Twitter bývají často srovnávány. Anglické termíny social networking a social media mohou domoci v rozlišení Facebooku i Twitteru, ačkoliv bychom je do češtiny přeložili stejně jako sociální síť. Nutno podotknout, že i v případě angličtiny se tyto termíny překrývají a není snadné je definovat.⁸⁸

⁸³ Podmínky používání služby. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁸⁴ Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁸⁵ Podmínky používání služby. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁸⁶ *Jak se daří jednotlivým sociálním sítím v České republice?* [online]. LinkedIn [cit. 2018-07-31].

⁸⁷ PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. V Praze: Oeconomica, Str. 145

⁸⁸ MURTHY, Dhiraj. *Twitter: social communication in the Twitter age*. Cambridge: Polity press, 2013. Str. 8

Social media, mezi něž patří i Twitter, se více než na budování přátelské základny soustředí na zveřejňování textu, přičemž pojem sociální vyjadřuje odlišení od tradičních médií. I v případě social media je jedním z cílů získat co nejvíce sledujících, cílem je však především zvýšit počet lidí, které zaujme obsah tweetů. Social networking service, tedy Facebook, také umožňuje zveřejňování obsahu, není to však jednoznačně základní a nejdůležitější součástí jeho činnosti.⁸⁹

Na rozdíl od Facebooku mají jednotlivé tweety, jak se příspěvky na Twitteru nazývají, omezený počet znaků. Maximálně jich může uživatel napsat 280, přičemž ještě do roku 2017 to bylo pouze 140. Proto bývá Twitter řazen mezi tzv. mikroblogy.⁹⁰

2.2.1 Pravidla Twitteru

V případě Twitteru je velká část podmínek užívání pouze v angličtině. Otevřeme-li Zásady ochrany osobních údajů a Smluvní podmínky, zobrazí se nám pouze v cizím jazyce. Česky je pouze část Pravidla Twitteru, ačkoliv součástí tzv. Smlouvy o Twitteru jsou jak Zásady na ochranu osobních údajů, tak Smluvní podmínky.⁹¹

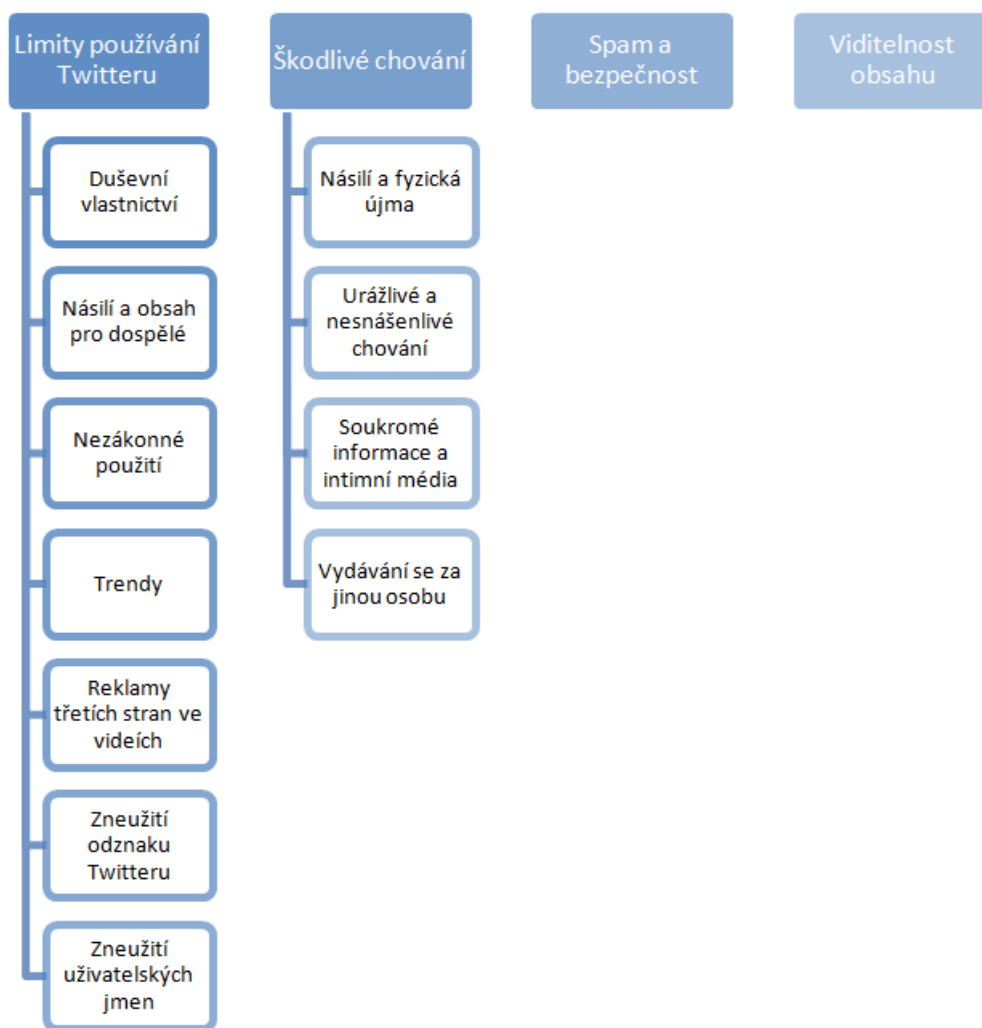
V této kapitole se budeme soustředit pouze na Pravidla Twitteru, která se vztahují ke škodlivému chování. Pomocí grafu je znázorněna jejich struktura.

⁸⁹MURTHY, Dhiraj. *Twitter: social communication in the Twitter Age*. Cambridge: Polity press, 2013. Digital media and society. Str. 8

⁹⁰Mikroblogy se od blogů, tedy webových stránek obsahujících chronologické záznamy typicky od jednotlivců, liší zkráceným počtem znaků

⁹¹ Pravidla Twitteru. *Twitter* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

Obrázek č. 4: Graf znázorňující Pravidla Twitteru

Už v úvodu Pravidel Twitteru se píše, jaké kroky budou následovat v případě jejich nedodržení. Uživatelé mohou být vyzváni ke smazání obsahu, přičemž dokud zakázaný obsah neodstraní, nemohou vytvářet nové příspěvky ani komunikovat s ostatními uživateli. Mohou mít dočasně omezenou schopnost vytvářet příspěvky nebo komunikovat s ostatními uživateli. Twitter uživateli může také pozastavit účet.⁹²

Na Twitteru je zakázáno zveřejňování násilí, které souvisí s úmrtím, vážným zraněním, násilím nebo chirurgickými zásahy. Nevhodný je také obsah pro dospělé, za který Twitter považuje „jakákoliv média, která jsou pornografická a/nebo mohou být zamýšlena k navození sexuálního vzrušení.“⁹³

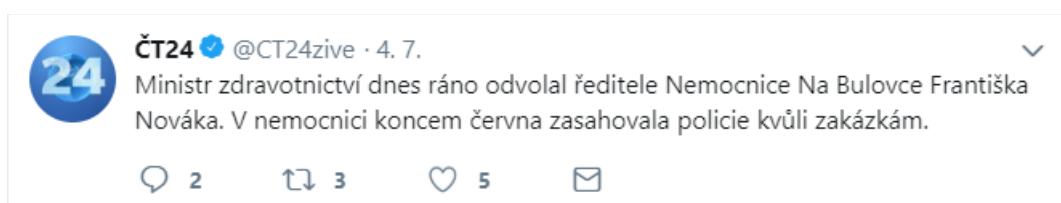
⁹²Pravidla Twitteru. *Twitter* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁹³ tamtéž

Existují však i výjimky ze zákazu obsahu zobrazujícího násilí nebo „obsah pro dospělé“. Twitter jej může povolovat, pokud jsou takové tweety označeny jako média⁹⁴ s citlivým obsahem. Na základě žádosti může Twitter z úcty k zemřelému požadovat odstranění nevhodného obsahu, pokud příslušník rodiny či oprávněný zástupce zašle žádost.⁹⁵

Twitter nesmí být používán k nezákonným účelům nebo k podpoře nezákonných aktivit. Bez předchozího souhlasu nelze šířit reklamu nebo sponzorské grafiky. Zakázáno je také používat odznaky Twitteru jako je Sponzorováno nebo Ověřeno. Není možné ani prodávat uživatelská jména nebo je neoprávněně používat.

Obrázek č. 5: Odznak Twitteru „Ověřeno“ je vyobrazen vedle nápisu ČT24.

Další kapitolou je Škodlivé chování. Twitter deklaruje svobodu projevu a její důležitost, zároveň ale „kvůli vytvoření bezpečného prostředí ke svobodnému dialogu zakazuje chování, které by bylo na hranici zneužití svobody projevu.“⁹⁶

Při posuzování škodlivého chování se v případě této sociální sítě bere v potaz, zda byl výrok zacílen na jednotlivce či skupinu, byl-li nahlášen dotčenou osobou nebo svědkem nežádoucího jednání a také to, zda bylo dané chování v legitimním veřejném zájmu.⁹⁷

Tato sekce se dělí na několik částí. První z nich se týká násilí a fyzické újmy, tentokrát se ovšem nehovoří o zobrazování tohoto nežádoucího chování. Jedná se spíše o zákaz vyhrožování násilím, spolčování s organizacemi podporujícími násilí, nabádání k sebevraždě nebo propagaci sexuálního zneužívání dětí.⁹⁸

Druhá část nese název Urážlivé a nevhodné chování. Do ní pak spadá urážlivé chování, jak název napovídá, dále sexuální obtěžování, tedy zasílání nežádoucího sexuálního obsahu apod., vyhrožování či jakákoliv forma násilí související s rasou, národností, genderovou identitou nebo například věkem.⁹⁹

⁹⁴Twitter v tomto případě používá termín média i pro jednotlivé tweety

⁹⁵Pravidla Twitteru. *Twitter* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

⁹⁶ tamtéž

⁹⁷ tamtéž

⁹⁸ tamtéž

⁹⁹ tamtéž

Třetí část se týká soukromých informací a intimních médií, jak tuto oblast Twitter nazývá. Zavrhuje šíření soukromých informací o druhé osobě bez jejího souhlasu. Stejně je to i s intimními médii, což jsou fotky a videa bez svolení aktérů. Rovněž nesmí být vyhrožováno zveřejněním výše zmíněného. Poslední částí v sekci Škodlivé chování je potom věnována vydávání se za jinou osobu.¹⁰⁰

Obecná pravidla Twitteru uzavírá Spam a bezpečnost a Viditelnost obsahu, v níž je uživatel znovu upozorněn, že v případě porušení některého z pravidel může být omezena viditelnost jeho účtu nebo tweetu.¹⁰¹

¹⁰⁰ tamtéž

¹⁰¹ tamtéž

3. Nežádoucí chování na sociálních sítích

Interaktivita, jako jeden ze zásadních znaků sociálních sítí, dává každému možnost šířit obsah. Publikum na Facebooku a Twitteru je navíc poměrně velké, a tak není složité vypustit do veřejného prostoru dezinformaci, hate speech nebo pomluvu.

Pokusíme-li se analyzovat nežádoucí chování na sociálních, znovu vyvstane otázka, co lze vůbec považovat za projev. Chování na sociálních sítích totiž nezahrnuje jenom zveřejňování vlastních textů. Lidé také tzv. lajkují nebo sdílejí sdělení cizí. Je otázkou, zda i takové jednání vnímat jako projev.¹⁰²

Problematikou lajkování už se zabýval i jeden z amerických soudů v případě Bland v. Roberts¹⁰³, který dospěl k názoru, že i toto chování spadá pod ochranu svobody projevu.¹⁰⁴ Facebook navíc rozšířil nabídku reakcí, a tak člověk může příspěvek označit nejen klasickým „to se mi líbí“, ale také „to mě štve“ apod. Je otázkou, zda takové chování může být chápáno také jako zásah do práv jiných.¹⁰⁵

V následující kapitole se budeme věnovat příspěvkům obsahujícím jevy, které můžeme považovat za nežádoucí především na základě pravidel jednotlivých sociálních sítí popsaných v předchozí kapitole. Přímou na tomto místě je vhodné upozornit, že tento výčet není konečný. Pomíjí například zásahy do autorských práv jiných uživatelů apod., proto tento výčet můžeme chápat jako demonstrativní, poukazující na některé problematické jevy.

3.1 Zásahy do osobnostních práv

Svoboda projevu může narazit na určité limity, jak bylo popsáno už v první kapitole. Jedním z nich je právě zásah do práv a svobod druhých. I v čl. 17 LZPS odstavci 4 je stanoveno, že „svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, ...“¹⁰⁶ Podobnou úpravu nalezneme i v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv, v níž se hovoří o „ochraně pověsti nebo práv jiných.“¹⁰⁷

¹⁰²PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na Facebooku. *Iurium* [online]. 2016 [cit. 2018-07-29].

¹⁰³Bland v. Roberts, No. 12-1671. *Justia* [online]. 2013 [cit. 2018-07-31].

¹⁰⁴PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na Facebooku. *Iurium* [online]. 2016 [cit. 2018-07-29].

¹⁰⁵tamtéž

¹⁰⁶Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23

¹⁰⁷Evropský soud pro lidská práva. Evropská úmluva o ochraně lidských práv. Strasbourg: EU, 2010.

V LZPS se osobnostních práv dotýká rovnou několik článků. Jedním z nich je čl. 10, který zní následovně:¹⁰⁸

(1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

(2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.

(3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

V článku 6 je deklarováno právo na život, článek 7 Listiny se týká nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí, v článku 8 je zaručena osobní svoboda, v čl. 12 se hovoří o nedotknutelnosti obydlí, bezprostředně následující je pak článek o listovním tajemství.¹⁰⁹

Úpravu osobnostních práv nalezneme také v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku. V § 3 odst. 2 a) se dozvíme, že „každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí.“¹¹⁰

Dále je osobnosti člověka věnován celý oddíl 6 § 81-114. Hned v § 81 odstavci druhém je deklarováno, že „ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.“¹¹¹ Nutno říci, že se nejedná o konečný výčet, osobnostní práva jsou rozeseta i v jiných částech NOZ, pro potřeby této kapitoly je však toto nastínění dostačující.

V zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku jsou v hlavě druhé mimo jiné upraveny trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a na ochranu listovního tajemství. Stejně tak existují dílčí zákony, které se ochrany osobnosti dotýkají.¹¹² Zvláštní úpravu nalezneme také ve správním právu.

Typickými osobnostními právy, která se podle Moravce dostávají do kolize se svobodou projevu, jsou zásahy do cti, důstojnosti a soukromí, dále dobré pověsti či dobrého jména, k čemuž může dojít také na sociálních sítích a také v prostředí internetu musí být dodržovány zásady právního státu.¹¹³

¹⁰⁸ tamtéž

¹⁰⁹ MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Str. 141

¹¹⁰ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník (nový). In: Sběrka zákonů České republiky. 2012, částka 33.

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² Např. 46/2000 Sb. a další

¹¹³ MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Str. 139

Už v první kapitole bylo vysvětleno, že při posuzování balance mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti se vždy rozhoduje individuálně v kontextu daných výroků. Posuzována bývá „intenzita zásahu do osobnostních práv s ohledem na přiměřenost při uplatňování svobody projevu, jakož i příčinná souvislost mezi zásahem a samotným porušením.“¹¹⁴

Důležitým kritériem je také povaha osoby, jejíž práva byla dotčena. Ačkoliv se toto dělení u jednotlivých autorů různí, podle Bartoně můžeme rozlišit tři typy osob, a to soukromé, veřejně činné a veřejně známé. Mezi osoby veřejně činné pak řadíme ty, které se podílejí na veřejné moci, typickým příkladem jsou politici.¹¹⁵

Velmi zjednodušeně můžeme říci, že je u nich ochrana osobnostních práv nejnižší, respektive musí strpět největší míru zásahů, což pramení přímo z jejich funkcí. Veřejné mínění v jejich případě totiž mnohdy zastává roli neformálního sankčního mechanismu. Svoboda projevu tak slouží také jako nástroj politické kontroly.¹¹⁶

Ani osoby veřejně činné však nejsou povinny strpět jakékoliv zásahy. Čím více souvisí obsah sdělení s jejich činností, tím je pravděpodobnější, že daný projev nebude vyhodnocen jako zásah do osobnostních práv. U osob veřejně známých, tedy sportovců, umělců apod., je souvislost daného sdělení s jejich profesí ještě důležitější.¹¹⁷

Výše zmíněné můžeme dokázat nálezem Ústavního soudu I. ÚS 367/03, v němž bylo konstatováno, že osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, mediální hvězdy aj. musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané.¹¹⁸

¹¹⁴MATZNER, Jiří. Svoboda projevu vs. právo na ochranu soukromí u veřejně činných osob. *Právní prostor*[online]. Ostrava: ATLAS consulting spol. s r.o., 2016 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/svoboda-projevu-vs-pravo-na-ochranu-soukromi-u-verejne-cinnych-osob

¹¹⁵ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. Str. 244 - 245

¹¹⁶ tamtéž

¹¹⁷ tamtéž

¹¹⁸Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03. [cit. 2018-07-29].

Obrázek č. 6: Příklad možného zásahu do osobnostních práv na profilu Jiřího Drahoše.

Na obrázku vidíme příklad sporného výroku z FB profilu Jiřího Drahoše. Jedna z uživatelky napsala do komentářů pod jeden z příspěvků, že kandidát na prezidenta Jiří Drahoš pracuje pro George Sorose, podporuje migraci a islámský stát. Nutno říct, že svůj komentář doplnila odkazem na Parlamentní Listy a očividně nepodloženou informací, která mohla Jiřího Drahoše poškodit.

Tento výrok zkresluje skutečnost, proto bychom jej možná mohli zařadit také mezi dezinformace. V případě Jiřího Drahoše jde o příklad osoby veřejně činné, která by měla snést větší zásahy do osobnostních práv než „běžní“ občané. Na druhou stranu ani to nikoho neopravňuje šířit nepravdivá skutková tvrzení.

Případů zásahů do osobnostních práv na sociálních sítích je ale mnohem víc, kvůli nenávisti na Facebooku si v minulosti smazala účet třeba herečka a zpěvačka Iva Pazderková, která nepovažovala kritické příspěvky týkající se její osoby za přiměřené.

Z hlediska pravidel Facebooku a Twitteru není tato kapitola snadno uchopitelná vzhledem k rozdrobenosti osobnostních práv v jejich zásadách. Na obou sociálních sítích nesmí být zveřejňovány soukromé informace o osobách, které k tomu nedaly souhlas. Zakázáno je také urážlivé chování a nenávistné projevy, kterým se budeme podrobněji věnovat v nadcházející kapitole.

3.2 Hate speech

Kapitola o hate speech, v českém překladu o nenávistných projevech, navazuje na předchozí část o zásazích do osobnostních práv, protože i v případě hate speech dochází k jejich porušení. Jedná se však o více specifickou oblast, proto jí bude věnována zvláštní podkapitola.

Za hate speech neboli nenávistné projevy považujeme ty, které „obsahují myšlenky a názory zaměřené vůči skupinám osob, zpravidla menšinám vymezeným rasově, etnicky, nábožensky či sexuálně.“ Tyto projevy odporují principu rovnosti a zasahují důstojnost dotčených osob.¹¹⁹

Výborný upozorňuje na rozdíl mezi hate speech a hate crime. Výraz hate crime (trestný čin z nenávisti) lze chápat jako pojem nadřazený hate speech (nenávistný projev), vedle nějž stojí také hate violence (násilí z nenávisti). Ovšem i v tomto případě se termíny mohou překrývat.

V této práci vyjdeme z doporučení Výboru ministrů Rady Evropy 97 (20). Podle něj se za hates speech považují „všechny formy projevu, které šíří, podněcují, podporují nebo ospravedlňují rasovou nenávist, xenofobii, antisemitismus či jiné nenávisti založené na netoleranci, včetně netolerance vyjádřené agresivním nacionalismem a etnocentrismem, diskriminací a nepřátelstvím vůči menšinám, migrantům a lidem přistěhovaleckého původu.“¹²⁰ Měli bychom však počítat s tím, že výčet skupin, na které může hate speech mířit, není konečný.

Co se týče úpravy v českém právu, vycházet můžeme z předchozí kapitoly, která se týkala práva na ochranu osobnosti. Ještě se však zaměříme na hate speech z hlediska trestního práva. Hate speech se týká především § 352 Násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci, § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. § 356 Podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.¹²¹

Dále jde o § 403-405, v nichž se zjednodušeně řečeno zakazuje založení nebo podpora hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod druhých, stejně tak budou trestány projevy sympatie s takovými hnutími, nepřipustné je také schvalování genocidy. Nelze ale vyloučit další části trestního zákoníku (např. podněcování k trestnému činu).¹²²

Jak dokázal výzkum Člověka v tísní, velmi častým terčem hate speech jsou v českém právním prostředí muslimové.¹²³ Jeden z FB profilů, jehož cílem bylo vyjádřit svůj postoj k islámu, byl stejnojmenný profil iniciativy Islám v ČR nechceme, který byl zrušen v roce 2014. Toto zrušení však nebylo příliš efektivní, profil byl opět obnoven a zase o dva roky později

¹¹⁹BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. Str. 221

¹²⁰SVOBODOVÁ, Andrea. *Nenávistné projevy v online prostředí*. Multikulturní centrum Praha [online]. 2015 [cit. 2018-07-31].

¹²¹VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2013. *Lidská práva*. ISBN 978-80-7357-766-7. Str. 76

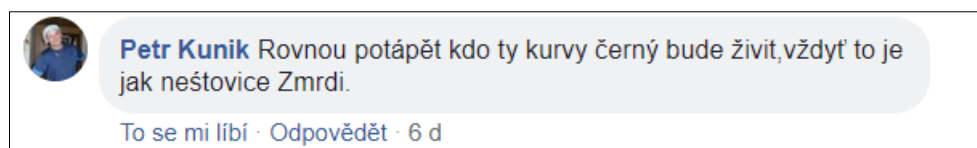
¹²²tamtéž

¹²³Projevy nenávisti v online prostoru a na sociálních sítích. *Člověk v tísní* [online]. [cit. 2018-07-29].

smazán. V jednom z příspěvků hlavní představitel této iniciativy Martin Konvička vyhrožoval muslimům, že je „namele do masokostní moučky“, ¹²⁴ za což byl trestně stíhán. ¹²⁵

Ani druhé zablokování účtu nebylo dostatečně efektivní. Podobných najdeme na FB dodnes celou řadu. Na profilu Bloku proti islamizaci – Plzeňsko si můžeme přečíst například tohle:

Obrázek č. 7: Ukázka hate speech na profilu Blok proti islamizaci - Plzeňsko

Jiný případ se týkal výhrůžek na adresu Radka Bangy, které byly rasově motivované. V lednu 2018 za ně potrestal městský soud v Prostějově Aleše Rozsívala 18měsíční podmínkou. „Soud jej uznal vinným ze čtyř trestných činů: z hanobení národa, rasy, etnické či jiné skupiny osob, násilí proti skupině obyvatel či jednotlivci, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod a z projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka.“ ¹²⁶

Nejednalo se přitom o první rozsudek v této kauze. David Šmíd na profilu Radka Bangy také zveřejnil nenávistný komentář, v srpnu 2017 mu bylo uloženo 100 hodin veřejně prospěšných prací. ¹²⁷ Ačkoliv byl potrestán Rozsívál i Šmíd, Banga uvádí, že měl na profilu podobných příspěvků několik tisíc.

Dalším známou kauzou spojenou s hate speech u nás byla také kauza výroků poslance Otto Chaloupky na sociální síti, která se v roce 2015 dokonce dostala před Ústavní soud. Ten byl obviněn z podněcování k nenávisti vůči Romům na sociální síti. Později se ovšem odvolával na svou poslaneckou imunitu, v čemž mu Ústavní soud ve svém nálezu I. ÚS 3018/14 nedal zapravdu a naopak upozornil, že se poslanecká imunita týká jen projevů směřovaných k dalším poslancům. ¹²⁸

¹²⁴Zrušení profilu Konvičkova uskupení nic nezměnilo, nová stránka už má desítky tisíc příznivců. *Aktuálně.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-07-29].

¹²⁵Konvička hlásal, že "muslimy namele do masokostní moučky". *Info.cz* [online]. [cit. 2018-07-31].

¹²⁶Za rasistické facebookové výhrůžky Radku Bangovi dal soud podmínku. *Lupa.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

¹²⁷Mladík na Bangově Facebooku hrozil Židům, musí odpracovat sto hodin. *IDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-07-29].

¹²⁸Exposlanec Chaloupka dostal za výroky o Romech půlroční podmínku. *IDnes.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-07-29].

Samotný Facebook ve svých zásadách uvádí, že „nepovoluje nenávistné slovní projevy, protože vytváří prostředí zastrašování a vyloučení a v jistých případech mohou podpořit i násilí spáchané v reálném světě.“¹²⁹

Facebook zároveň upozorňuje, že může povolit obsah, který by z jistého pohledu mohl splňovat známky hate speech, pokud je šířen s úmyslem poukázat na tento problém nebo pokud je míněn jako humor či satira. Uživatelé ale musí jasně vyjádřit, že je jejich záměr pouze takový.¹³⁰

Zásady Twitteru ohledně hatespeech jsou velice podobné těm na Facebooku. Ve svých pravidlech Twitter uvádí, že uživatelé nesmějí „podporovat násilí, výhrůžky nebo obtěžování ostatních na základě rasy, etnické příslušnosti, národnostního původu, sexuální orientace, pohlaví, genderové identity, příslušnosti k vyznání, věku, postižení nebo vážné nemoci“¹³¹.

Twitter také specifikuje, že není povoleno užívat urážlivá uživatelská jména nebo informace v profilu, které by měly cíleně obtěžovat nebo vyjadřovat nenávist vůči osobě nebo skupině osob.¹³²

3.3 Pornografie

Vnímání pornografie se v průběhu let proměňovalo stejně jako sexuální chování lidí a obecné normy s touto oblastí spjaté. Ještě v ČSSR byly výroba i šíření pornografie trestné, a tak není lehké stanovit jasné vysvětlení tohoto pojmu. Dnešní definice se shodují především v účelu pornografie, za něž považují vyvolání sexuálního vzrušení.¹³³

Ani v otázkách negativního dopadu pornografie nepanuje shoda. Lidské chování je třeba chápat komplexně na základě vlastností jedinců, které jsou jim vrozené, a také vlivu prostředí, ve kterém žijí, proto není možné jednoduše popsat její negativní vliv. Hovoří se však o dopadu na morálku jedince, mezilidské vztahy a vlivu na deviantní chování.¹³⁴

Co se týče právní úpravy, v čl. 17 LZPS odstavci 4 je mezi důvody pro omezení svobody projevu uvedena také ochrana mravnosti. Stejně jako neexistuje přesná definice pornografie, v případě mravnosti je situace podobná. Velký význam proto má interpretace soudů.¹³⁵

¹²⁹Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

¹³⁰tamtéž

¹³¹Pravidla Twitteru. *Twitter* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

¹³²tamtéž

¹³³WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. Str. 573

¹³⁴tamtéž

¹³⁵Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v § 191 stanovuje, že bude potrestán ten, „kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“¹³⁶

Zároveň je zakázáno zpřístupnění pornografického díla na místě, které je dětem přístupné, přičemž tak nesmí být učiněno ani tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, což můžeme vztáhnout také na sociální sítě. Další § 192 a 193 se vztahují k dětské pornografii, jejíž uchovávání ve formě fotografického, filmového, počítačového, elektronického nebo jiného pornografického díla je trestné.¹³⁷

Facebook ve svých zásadách uvádí, že „omezuje zobrazení nahoty a sexuálních aktivit, protože někteří lidé v naší komunitě mohou být na tento typ obsahu citliví“.¹³⁸ Blokovány jsou odhalené genitálie, odhalená ženská ňadra, sexuální akty, nahota bez souhlasu či dětská nahota. Naopak povolena je nahota jako forma politického protestu, kojení či fotografie uměleckých děl zobrazujících nahé tělo.¹³⁹

Twitter je, co se týče zveřejňování sexuálního obsahu, poněkud benevolentnější. Jsou za něj označována „jakákoli média, která jsou pornografická a/nebo mohou být zamýšlena k navození sexuálního vzrušení“¹⁴⁰.

¹³⁶ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2009, částka 11

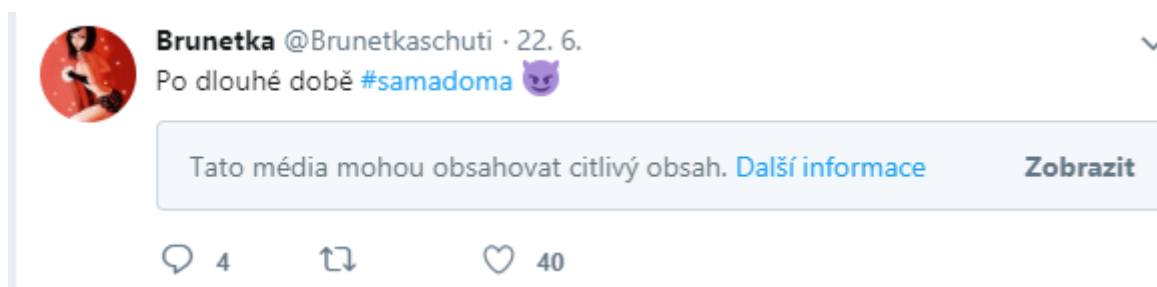
¹³⁷tamtéž

¹³⁸Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

¹³⁹tamtéž

¹⁴⁰Pravidla Twitteru. *Twitter* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

Obrázek č. 8: Tweet, který je označený jako médium s citlivým obsahem.

Na rozdíl od Facebooku ale Twitter některé formy obsahu pro dospělé povoluje, jsou-li takové tweety označeny jako média s citlivým obsahem. Zároveň nesmí jít o fotky nebo videa osob, které byly pořízeny nebo rozšiřovány bez jejich souhlasu. Také nesmí být použity na profilovém obrázku či na obrázku v záhlaví.¹⁴¹ Přitom minimální věková hranice uživatelů Twitteru není 18 let, ale stejně jako u Facebooku třináct.

3.4 Násilí

Násilí na sociálních sítích není snadné zmapovat, je totiž otázkou, co pod něj vlastně můžeme přesně zařadit. Ještě předtím by snad bylo vhodné definovat, co to násilí vůbec je a jak jej můžeme vztáhnout směrem k Facebooku a Twitteru.

Podle definice Světové zdravotnické organizace (WHO) je násilí vědomé užití nebo hrozba užití fyzické síly proti vlastní osobě, jinému člověku nebo skupině či společnosti lidí, které vyústí nebo má vysokou pravděpodobnost vyústit ve zranění či smrt. Následky takového jednání ale nemusí být pouze fyzické, může se jednat také o psychické újmy či poruchy v mentálním vývoji.¹⁴²

Z hlediska českého právního řádu se násilí věnuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, konkrétně § 352 Násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci, § 353 Nebezpečné vyhrožování a § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

Kromě toho zobrazování násilí upravuje i zákony specifické pro jednotlivé mediální služby, jako jsou zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání), či zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších

¹⁴¹Pravidla Twitteru. *Twitter* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

¹⁴²WHO. Definition and typology of violence. Who.int [online]. © 2018 [cit. 2018-07-30].

zákonů. Ovšem, jak bude ještě nastíněno ve čtvrté kapitole, tyto zákony nelze na internet a sociální sítě vztáhnout.

Facebook ve svých zásadách uvádí, že se snaží zabraňovat potenciálním újmám páchaným ve skutečném světě, které mohou souviset s jeho obsahem. Snaží se brát ohled na styl jazyka, kontext a podrobnosti, aby rozlišil neformální či žertovný projev od věrohodné hrozby násilím. Pokud vyhodnotí nějaký obsah jako reálné ohrožení, tento obsah smaže, zablokuje dané účty nebo se obrátí na bezpečnostní složky.¹⁴³

Podle zmíněných zásad také není povolena přítomnost na Facebooku žádnému jednotlivci ani organizaci, kteří se angažují v masových nebo sériových vraždách, v teroristických aktivitách, v organizovaném šíření nenávisti, v obchodování s lidmi, v organizovaném násilí a kriminální činnosti. Zároveň Facebook upozorňuje, že bude odstraňovat obsah, který takovým aktivitám vyjadřuje podporu nebo vychvaluje jedince či organizace, kteří se v nich angažují.¹⁴⁴

Facebook tak odstraňuje obsah, který oslavuje násilí či utrpení lidí. Naopak realistické vyobrazení násilí ve většině případů ponechává, aby nebránil svobodné diskuzi o společenských problémech, jako jsou teroristické činy či porušování lidských práv. Zároveň ale vzhledem k citlivosti obsahu přidává k takovým typům sdělení štítek, který upozorňuje na realisticky vyobrazené násilí a obsah pak podle Facebooku není dostupný pro mladší 18 let.¹⁴⁵

Rozdílně Facebook reguluje obrazový materiál a video záběry, přičemž v případě videa je výčet zakázaného obsahu širší. Příspěvky zobrazující sebepoškození a sebevražd, tedy násilí páchaného na sobě samém, Facebook maže, pokud tyto příspěvky takové činy propagují nebo k nim přímo vybízí.¹⁴⁶

Twitter za násilný obsah považuje „jakoukoli formu médií zobrazujících krvavý obsah související s úmrtím, vážným zraněním, násilím nebo chirurgickými zásahy.“ Twitter ve svých pravidlech píše, že uživatelé nesmí činit konkrétní výhružky násilím nebo přát vážnou fyzickou újmu, smrt nebo nemoc jednotlivci nebo skupině osob. K tomu se podle těchto zásad řadí i vyhrožování či podpora terorismu.

¹⁴³Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

¹⁴⁴Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

¹⁴⁵ tamtéž

¹⁴⁶ tamtéž

Zároveň není dovoleno „se spolčovat s organizacemi, které používají nebo podporují násilí proti občanům za účelem sledování vlastních cílů“. Vedle toho Twitter ještě zakazuje podporu a nabádání k sebepoškození či k sebevraždě.¹⁴⁷

Jako extrémní příklad zobrazování násilí na sociálních sítích můžeme uvést případ z roku 2017, kdy Američan Steve Stephens na Facebooku živě vysílal vraždu náhodně vybraného kolemjdoucího na chodníku ve městě Cleveland. Zakladatel Facebooku Mark Zuckerberg na tento případ reagoval prohlášením, že bude Facebook stále dělat vše pro to, aby podobným tragédiím předešel.¹⁴⁸

3.5 Dezinformace

Tuto kapitolu je vhodné začít výkladem pojmů dezinformace, fake news a hoax, které ačkoliv bývají mnohdy zaměňovány, neznamenají totéž. Přestože se nejedná o pojmy nové, dnes se však mnohem rychleji šíří, čemuž napomáhají také sociální sítě.¹⁴⁹

Podle Jacksona jsou dezinformace vždy účelné a nemusí vždy obsahovat přímo lži, stačí uvedení informací bez kontextu, přičemž jsou vždy součástí nějakého plánu nebo programu.¹⁵⁰ Fake news nejsou podle Jacksona, na rozdíl od dezinformací, součástí širší agendy. Motivem pro jejich zveřejnění nejsou politické, ale finanční cíle.¹⁵¹ Hoaxy zase můžeme chápat jako „poplašné a často zbytečné řetězové zprávy, které nabádají k dalšímu rozeslání.“¹⁵²

Takové rozdělení a pojetí těchto termínů nemůžeme vnímat jako obecné. Jednotliví autoři se v jejich definicích liší. Podle Gregora a Vejvodové jsou fake news pouze modernějším pojmem pro dezinformace, jejichž podstatou je šíření nepravdivých nebo minimálně zavádějících informací s účelem ovlivnění příjemců.¹⁵³

Z hlediska práva jsou dezinformace velmi komplikovanou záležitostí. Ačkoliv zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, obsahuje poplašné zprávy v § 287 nebo pomluvu v § 184, jejich

¹⁴⁷ tamtéž

¹⁴⁸ Facebook až od 15 let. Do té doby se souhlasem rodičů, navrhla vláda. iDNES.cz [online]. 2018 [cit. 2018-07-31].

¹⁴⁹ GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o fakenews, dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4.

¹⁵⁰ tamtéž

¹⁵¹ tamtéž

¹⁵² GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o fakenews, dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4. Str. 45

¹⁵³ GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o fakenews, dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4. Str. 8

aplikování není jednoduché, na čemž se shoduje řada právníků. Předseda Městského soudu v Praze pro server Info.cz uvedl, že by k případům aplikace trestněprávních norem na dezinformace mělo docházet pouze ve výjimečných případech. Podle právníka Tomáše Sokola by se soudy staly garantem pravdivosti a byla by zasažena názorová pluralita.¹⁵⁴

Facebook nepravdivé zprávy nemaže, ačkoliv jim věnuje jednu část svých Zásad komunity. Společnost si uvědomuje, že jsou nepravdivé zprávy závažným problémem, zároveň ale nechce bránit veřejné diskuzi. Jejich šíření se však omezuje zobrazováním takových příspěvků dole.

Dále s šířením nepravdivých informací tato sociální síť bojuje rušením ekonomických výhod pro stránky a domény, které je šíří. Zároveň se nezávislé týmy externistů zabývají ověřováním faktů. Facebook také při řešení tohoto problému spolupracuje s akademiky.¹⁵⁵ Twitter přímo v pravidlech žádné informace o nepravdivých zprávách nemá, věnuje se pouze rušení falešných profilů.

Jako příklad hoaxy z českého prostředí můžeme uvést případ současné poslankyně za SPD Jany Levové, která v roce 2016 jako zastupitelka Plzeňského kraje na svém facebookovém profilu sdílela zprávu o údajných migrantech, kteří na Rokycansku uprchli z havarovaného autobusu.

Obrázek č. 9: Příklad hoaxy (původní příspěvek Jany Levové)

¹⁵⁴Za fake news by mohly hrozit pokuty. S trestním postihem ale opatrně, varují advokáti. *Info.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

¹⁵⁵Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29].

Cizinecká policie toto tvrzení později vyvrátila a uvedla jej na pravou míru s tím, že šlo o běžné cestující, kteří po nehodě autobusu místo opustili a vyrazili dál pěšky.¹⁵⁶ Mezitím už ale příspěvek Levové sdílely stovky dalších uživatelů, mimo jiné kupříkladu stránka regionálního klubu Plzeňského kraje SPD.

4. Regulace sociálních sítí

Rozšíření tzv. digitálních médií, jejichž specifika byla popsána ve druhé kapitole, vneslo do právního prostředí řadu otázek. Podle Pavlíčka je internet z právního pohledu stále terra incognata, tedy země neznámá,¹⁵⁷ právě kvůli jeho všestrannosti, kterou můžeme chápat jak z hlediska různorodosti obsahu, který je na internetu distribuován, tak z hlediska právních otázek, které se k němu váží.

Sociální sítě nemají v oblasti tvorby své vnitřní regulace jednoduché postavení. Fungují v mnoha zemích, z nichž každá může disponovat jiným právním řádem. Mohli bychom se shodnout na určitých zásadách západní kultury, ale pokud se dostaneme za její hranice, mnohdy jsou představy o akceptovatelném a nepřijatelném obsahu zcela odlišné.

Pokud se zaměříme na vnímání svobody projevu na sociálních sítích, tak už bylo v předchozích kapitolách několikrát zmíněno, že evropské a americké státy nejsou v jejím chápání jednotné. Například videa obhajující nacismus jsou v Německu mnohem přísněji trestána než právě v USA.

Také hranice minimálního věku uživatelů se různí, obecně Facebook hovoří o třinácti letech. Ovšem v Jižní Koreji nebo Španělsku musí mít nejmladší uživatelé alespoň čtrnáct let,¹⁵⁸ v České republice se zvažuje dokonce navýšení na patnáct.¹⁵⁹

Pravdou ovšem je, že děti tuto hranici obecně příliš nedodržují a o věku raději lžou.¹⁶⁰ Tím se dostáváme k důležitému znaku internetu, jímž je anonymita. Ačkoliv na námi popisovaných

¹⁵⁶HOAX: 30 uprchlých migrantů na Rokycansku. *HateFree* [online]. 2016 [cit. 2018-07-29].

¹⁵⁷PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. Str. 161

¹⁵⁸ Jak nahlásím dítě mladší 14 let v Jižní Koreji nebo ve Španělsku?. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30].

¹⁵⁹ KÓMENTÁŘ: Facebook od patnácti? Nic to neřeší, děti budou akorát víc lhát. *IDnes.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30].

¹⁶⁰ Tamtéž

sociálních sítích mohou zveřejňovat příspěvky pouze registrovaní uživatelé, zřídit si falešný účet není problém, a tak je velmi problematické identifikovat šířitele nenávistného obsahu. Spolehnout se nemůžeme ani na IP adresy, může být totiž „velmi obtížné unést důkazní břemeno a dokázat, že konkrétní člověk „klikl“ na dané tlačítko.“¹⁶¹

4. 1 Regulační systémy jednotlivých sociálních sítí

Vztahy provozovatelů a uživatelů sociálních sítí jsou primárně definovány v pravidlech jednotlivých služeb, s nimiž lidé obvykle vyjadřují souhlas už během registrace, jak je tomu i u Facebooku a Twitteru. Tyto podmínky obvykle spočívají v právech a povinnostech jednotlivých smluvních stran.¹⁶²

Při srovnávání pravidel Facebooku a Twitteru si nelze nevšimnout rozdílu v propracovanosti a přehlednosti, a to zvláště v případě českých ekvivalentů. Twitter ve svém překladu navíc naráží na problémy s češtinou a některé formulace proto nejsou zcela jasné.

Facebook v rámci svých pravidel na rozdíl od Twitteru přímo uvádí, jaký obsah bude smazán a jaký bude na sociální síti naopak ponechán. Ačkoliv bychom mohli tuto zdánlivou otevřenost ocenit, ve skutečnosti stejně nelze předem s určitostí říct, jaký obsah bude odstraněn.

V minulosti se například ukázalo, že je Facebook schopný velmi rychle smazat fotografie obnažených těl, přičemž došlo až ke komickým situacím, kdy byl deaktivován účet ženě kvůli fotografiím, na nichž kojí své děti,¹⁶³ nebo když z Facebooku kvůli nahotě zmizely fotografie slavných děl vlámského malíře Petera Paula Rubense.¹⁶⁴

Naopak hate speech se příliš odstraňovat nedaří, ačkoliv se společnosti Facebook, Twitter, Microsoft a další dohodli s Evropskou komisí a uveřejnili kodex, na jehož základě mají do 24 hodin od nahlášení hate speech prověřit a případně odstranit či deaktivovat účet. Najít na Facebooku stránku s rasistickými či xenofobními příspěvky či komentáři ale není dodnes nejmenší problém.

¹⁶¹PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. Str. 163

¹⁶²PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1. Str. 163

¹⁶³Facebook zablokoval účet matce. Zveřejnila fotku, jak kojí. *Echo24.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-07-30].

¹⁶⁴Moc "hanbaté". Facebook smazal snímky Rubensových barokních obrazů, muzea si stěžují Zuckerbergovi. *Aktuálně.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30].

Facebooku, Twitteru ani jiným poskytovatelům služeb informační společnosti nelze uložit povinnost monitorovat obsah. To by odporovalo směrnici Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ ES, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, o níž bude podrobněji pojednávat následující podkapitola.

4.2 Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti

V České republice nenajdeme právní předpis, který by se týkal pouze sociálních sítí. V platnosti je u nás ale zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, který upravuje odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti. Týká se proto také provozovatelů Facebooku a Twitteru.

Tomuto zákonu předcházela směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronickém obchodu na vnitřním trhu, která byla do českého právního řádu transponována právě prostřednictvím zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.¹⁶⁵

Poskytovatelé služeb informační společnosti jsou rozčleněni do tří kategorií, přičemž se pro jejich označení používá zkratka ISP, odvozená z anglických slov Information Services Providers.¹⁶⁶ První skupina je upravena v § 3, který se týká poskytovatelů umožňujících prostý přenos dat, jedná se například o telefonní operátory. V následujícím § 4 jsou ISP, kteří zprostředkovávají služby spojené s dočasným meziukládáním informací, přičemž je pak využívají k urychlení vyhledávání a přenosu dalších informací.¹⁶⁷

Poslední a pro nás zásadní skupina je upravena v § 5. Hovoří se tu o ISP, kteří poskytují služby spojené s ukládáním informací, které uživatel poskytne, a právě sem řadíme také Facebook a Twitter. Tito poskytovatelé ukládají uživatelská data za účelem jejich využití samotnými uživateli i třetími osobami. Takové služby označujeme pojmem hosting a jejich poskytovatelům se budeme vzhledem k tématu této práce věnovat podrobněji.¹⁶⁸

¹⁶⁵MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). Str. 128

¹⁶⁶MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). Str. 131

¹⁶⁷ČESKO. Zákon č. 480 ze dne 29. července 2004, o některých službách informační společnosti. In: Sbírnka zákonů České republiky. 2004, částka 166.

¹⁶⁸KORBEL, František. Ne-odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti v digitálním světě. *Právní prostor* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30].

V § 5 odstavci 1 je uvedeno, kdy takový poskytovatel odpovídá za obsah informací. Je to jednak tehdy, pokud mohl poskytovatel vzhledem k předmětu činnosti a okolnostem vědět, že je obsah ukládaných informací protiprávní, nebo se o protiprávní povaze mohl dozvědět, ale neučinil veškeré kroky k jejich odstranění. Zároveň odpovídá vždy za obsah uložených informací, pokud vykonává přímo, nebo nepřímou rozhodující vliv na uživatele a jeho činnost.¹⁶⁹

Provozovatel volného prostoru nemá podle oné směrnice 2000/31/ES povinnost z vlastní vůle monitorovat obsah a zkoumat jeho nezávadnost, jak se píše v článku 15. Ale má na základě tohoto článku možnost uložit poskytovatelům služeb informační společnosti povinnost, aby neprodleně informovali orgány veřejné moci o možných protiprávních činnostech uživatelů a také aby jim předali informace o daných uživatelích.¹⁷⁰

Taková regulace odpovídá principu notice and take down, který spočívá v nahlášení a následném odstranění obsahu.¹⁷¹ Kontrola každé informace uložené uživatelem by podle Nulíčka byla velmi komplikovaná a významně by zasáhla soukromí uživatelů i svobodu internetu.¹⁷²

Evropská komise představila v roce 2015 návrh nové úpravy digitálního trhu v rámci Evropské unie. Dokument nese název Strategie pro jednotný evropský trh a dohromady se skládá ze dvou směrnic a dvou nařízeních, proto je označován také jako tzv. druhý autorskoprávní balíček.¹⁷³

Ten obsahuje také návrh směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu, která upravuje a mění odpovědnost ISP ukládající v článku 13 poskytovatelům služeb informační společnosti povinnost kontrolovat obsah.¹⁷⁴

Takový návrh však vyvolává spoustu otázek. Jednak odporuje stávající 2000/31/ES, konkrétně už výše popisovanému článku 15, jednak Nulíček upozorňuje také na

¹⁶⁹ ČESKO. Zákon č. 480 ze dne 29. července 2004, o některých službách informační společnosti. In: Sběrka zákonů České republiky. 2004, částka 166.

¹⁷⁰ EU. Směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti. In: 2000, OJ L 178, 17.7.2000, p. 1–16.

¹⁷¹ NULÍČEK, Michal. Ohrozí evropská autorskoprávní reforma hostingové služby?. *EPravo.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-07-30].

¹⁷² NULÍČEK, Michal. Poskytovatelé služeb informační společnosti v hledáčku Evropské komise. *Česká advokátní komora* [online]. 2017 [cit. 2018-07-30].

¹⁷³ Tamtéž

¹⁷⁴ Tamtéž

nejednoznačnost některých pojmů a na rozpor s dosavadní judikaturou Soudního dvora EU. Ten dospěl v případě SABAM v. Netlog C 360/10 k závěru, že není povinností ISP filtrovat veškerý obsah, který uživatelé ukládají.¹⁷⁵

Ani Evropský soud pro lidská práva se při posuzování odpovědnosti ISP nedrží jasné strategie. V případě Delfi v. Estonsko řekl, že vydavatel je odpovědný za urážlivé komentáře pod článkem. Na svém webu tento internetový deník zveřejnil článek kritizující dopravní firmu, pod nímž se následně objevila řada vulgárních komentářů anonymních čtenářů, které byly dokonce rasistické, nebo v nich jejich pisatelé dokonce volali po smrti.¹⁷⁶

Novinový portál tehdy uváděl, že nemůže být odpovědný za komentáře svých čtenářů, ostatně ESLP uznal, že charakter samotného článku byl neutrální. Odvolával se na článek 10 Evropské úmluvy o lidských právech. Taková odpovědnost by podle něj vedla k nutnosti zaměstnat velkou skupinu lidí, která by takové diskuze moderovala, což by vedlo k navýšení nákladů. Dále by musela být zavedena povinná registrace komentujících, tím by ale byla narušena svoboda projevu na internetu.¹⁷⁷

ESLP tehdy zkoumal několik faktorů, a to kontext komentářů, opatření společnosti k jejich odstraňování, odpovědnost jejich skutečných autorů a také důsledky těchto sdělení. Nakonec soud zdůraznil, že komentáře byly extrémní a srovnatelné s hate speech, proto nelze konstatovat, že by byly sankce estonských soudů nepřiměřené.¹⁷⁸

Jiné resumé přinesl maďarský případ Magyar Tartalomsgáltatók Egyesülete and/et Index.hu Zrt proti Maďarsku, ačkoliv nesl velmi podobné znaky.¹⁷⁹ ESLP se v tomto případě postavil na stranu ISP, aplikoval sice podobný test jako v případě Delfi, ale dospěl k názoru, že ačkoliv byly komentáře velmi urážlivé i vulgární, nelze je považovat za hate speech, proto rozhodl odlišně.¹⁸⁰

Také ve Švédsku se soudy zabývaly obdobnou záležitostí. Stížnost k ESLP tehdy v případě Rolf Anders Daniel Pihl proti Švédsku nepodával provozovatel webu, ale soukromá osoba. Pan Philsi stěžoval na porušení článků 8 a 10 Úmluvy, když se na blogu, který spravovala švédská nezisková organizace, objevil text osočující Phila z členství v nacistické straně.

¹⁷⁵ tamtéž

¹⁷⁶ Kauza Delfi: vydavatel může být zodpovědný za urážlivé komentáře pod články. *Lupa.cz* [online]. 2015 [cit. 2018-07-30].

¹⁷⁷ *Bulletin Výzkumného centra pro lidská práva* [online]. 2016, (2) [cit. 2018-07-30].

¹⁷⁸ Tamtéž

¹⁷⁹ Tamtéž

¹⁸⁰ Tamtéž

Následně někdo anonymně zveřejnil také komentář, v němž jej označil za drogově závislého. Tady dal ESLP zapravdu opět ISP a řekl, že je zásadní rozlišovat obsah online zpráv, v případě pomluv nejsou provozovatelé internetových služeb za obsah odpovědní.¹⁸¹

Protože judikatura k této oblasti ještě není tak rozsáhlá, je těžké vysledovat konkrétní tendence. Můžeme ale říci, že vznikají jakési dvě kategorie příspěvků, na které se ESLP dívá odlišně. Zatímco za hate speech provozovatele postihuje, v případě urážlivých a vulgárních příspěvků menší intenzity posuzuje případy odlišně. V následující kapitole se mimo jiné podíváme také na případ o odpovědnosti ISP z českého prostředí, čímž na tuto kapitolu navážeme.

4.3 Sociální sítě v českém prostředí

Sociální sítě překračují hranice klasického dělení mediálních služeb na tisk, rozhlas a televizi. Uživatelé na nich mohou zveřejnit jak prostý text, tak obrazový či zvukový materiál nebo přímé přenosy, tudíž na ně není možné aplikovat zvláštní mediální zákony pro jednotlivé typy médií, na nichž je založeno mediální právo v České republice.¹⁸²

Podle Moravce by nebylo ani možné následovat současný stav a vytvořit pro digitální média novou kategorii, a to vzhledem k jejich neodlišitelnosti od rozhlasového či televizního vysílání v případě šíření obrazu či zvuku.¹⁸³

Znaky digitálních médií jako interaktivita, hypertextualita a především anonymita vnášejí do právního prostředí spoustu otázek týkajících se odpovědnosti.¹⁸⁴ Tu jsme, včetně zákona č. 480/2004 Sb., o službách informační společnosti, popisovali již v předchozí podkapitole.

Podle Výborného není česká judikatura vztahující se ke svobodě projevu na internetu tak rozsáhlá, v případě sociálních sítí je pak výčet ještě užší, přesto považují za vhodné některé případy zmínit.¹⁸⁵

¹⁸¹ ONDŘEJOVÁ, Eva. Další korekce rozhodnutí Delfi proti Estonsku – pomluva a komentáře. *Právní prostor*[online]. 2017 [cit. 2018-07-30].

¹⁸²MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). Str. 108

¹⁸³ Tamtéž

¹⁸⁴MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). Str. 108

¹⁸⁵ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Praha: WoltersKluwer ČR, 2013. Lidská práva. Str. 73

Nejvyšší soud České republiky vydal v roce 2013 rozsudek týkající se odpovědnosti ISP, a to v případě PROLUX Consulting vs. Internet Info. Spor se tehdy vedl o smazání anonymních komentářů na serveru Měšec.cz, jehož provozovatelem je společnost Internet Info. Lidé na tomto serveru kritizovali obchodní praktiky společnosti Prolux Consulting, která se proti tomu ohradila a požadovala po serveru jejich smazání a odškodnění. Městský soud v Praze sice nařídil odstranit tyto příspěvky, Vrchní soud v Praze ale dospěl k opačnému závěru.¹⁸⁶

Ve svém rozsudku ze dne 31. 07. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2623/2011, Nejvyšší soud rozhodl, že společnost Internet Info musí smazat pouze slovní spojení z nadpisu příspěvku „jako svině“, jinak bylo dovolání zamítnuto. Soud řekl, že v případě zveřejněných výroků šlo o hodnotící soudy. A žádná informace nemůže být chápána jako zjevně protiprávní a obsah diskuze neměl takový rozměr, aby zasáhl do dobré pověsti právnické osoby.¹⁸⁷

Odpovědnosti za obsah na sociální síti řešil Ústavní soud v roce 2017. Jinak to ale dopadlo v případě ústavní stížnosti advokáta Mgr. Václava Voříška, ten žádal o zrušení rozhodnutí obecných soudů, které nevyhověly jeho žádosti o vydání předběžného opatření.¹⁸⁸

Mgr. Václav Voříšek požadoval stažení obrazově zvukového obsahu ze sociální sítě Facebook a také serveru YouTube, který považoval za nepravdivý, zesměšňující a urážlivý. „Stěžovatel považoval za zásah do svých osobnostních práv především tvrzení odpůrce, podle nichž je trouba, podílí se na podvodech jistého pana Kocourka a další.“¹⁸⁹ Nevyhověl mu ani ústavní soud pro neurčitost návrhu.

Ačkoliv Ústavní soud ČR uznal, že výroky byly hraniční, upozornil, že preventivní omezení svobody projevu, v tomto případě tedy zákaz vyjadřovat se určitým způsobem, je možné, pokud by byl zásah do osobnostních práv Mgr. Voříška tak razantní, že by jinak nebylo možné nastolit rovnováhu ochranou práv obou účastníků.¹⁹⁰

Jiné otázky se Ústavní soud věnoval v roce 2014, a totiž povaze sociálních sítí. Řešil tehdy ústavní stížnost muže V. D., který se měl na Facebooku kriticky vyjadřovat na adresu jednoho z policistů, za což mu byla udělena pořádková pokuta ve výši 10 000 Kč. Proti tomu podal už

¹⁸⁶ Měšec.cz nemusí mazat spornou diskusi o ProluxConsulting, potvrdil Nejvyšší soud. *Médiář* [online]. 2013 [cit. 2018-07-30].

¹⁸⁷ Rozsudek České republiky ze dne 31. 7. 2012, sp. zn. 23 Cdo 2623/2011. [cit. 2018-07-30].

¹⁸⁸ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. II. ÚS 2843/17. [cit. 2018-07-30].

¹⁸⁹ Tamtéž

¹⁹⁰ Tamtéž

dříve stížnost, o které rozhodoval Obvodní soud pro Prahu 9, který pokutu snížil na 5 000 Kč.¹⁹¹

Nesouhlasil především se způsobem, jakým si policejní orgány opatřily komentáře z Facebooku. Využily k tomu totiž facebookový profil svědka, díky kterému si tyto komentáře mohly zobrazit a následně pořídit printscreen.¹⁹²

Ústavní soud se v tomto případě zabýval otázkou charakteru sociálních sítí, která je také z hlediska uživatelů a jejich odpovědnosti velmi zajímavá. V nálezu sp. zn. III. ÚS 3844/13 konstatoval, že charakter sociální sítě je částečně soukromý i veřejný. Záleží vždy na uživateli, jak vysokou míru soukromí si na svém profilu či u jednotlivých příspěvků nastaví. Může komunikovat pouze s jedním člověkem podobně jako například prostřednictvím e-mailu, stejně tak jej ale může využít veřejně, jak to často činí například politické strany apod.¹⁹³

4.4 Progresivní Německo

Na rozdíl od České republiky v Německu existuje zákon, který se snaží reagovat na rozmach sociálních sítí. Přijat byl v říjnu roku 2017, ale účinnosti nabyl až v lednu letošního roku. Nese název Netzwerkdurchsetzungsgesetz, je ale také znám pod zkratkou NetzDG.¹⁹⁴

Zákon je aplikovatelný na poskytovatele mediálních služeb (sociálních sítí), kteří za účelem zisku provozují internetové platformy umožňující uživatelům sdílet jakýkoliv obsah přístupný veřejnosti, jak se uvádí v § 1. Nezákonným obsahem se dle NetzDG myslí ten, který odporuje určitým paragrafům německého trestního zákoníku, jmenovaných přímo v odstavci třetím § 1.¹⁹⁵ Jde například o šíření propagandy, vytváření zločineckých spolků, pomluvu, výrobu a šíření pornografických publikací atd.¹⁹⁶

¹⁹¹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. III. ÚS 3844/13. [cit. 2018-07-30].

¹⁹² Při zjišťování dat ze sociálních sítí se nelze bez dalšího odvolávat na jejich veřejnou povahu. *Právní prostor* [online]. 2015 [cit. 2018-07-30].

¹⁹³ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. III. ÚS 3844/13. [cit. 2018-07-30].

¹⁹⁴ Německá brzda proti nenávisti na sociálních sítích – cesta k právu, nebo cenzura?. *Lupa.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30].

¹⁹⁵ NĚMECKO. Act to Improve Enforcement of the Law in Social Networks (Network Enforcement Act). 2017, C170, 772-8,

¹⁹⁶ Německá brzda proti nenávisti na sociálních sítích – cesta k právu, nebo cenzura?. *Lupa.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30].

Na základě § 2 tohoto zákona musí provozovatelé sociálních sítí, kteří zaznamenají víc než sto stížností ročně, jednou za půl roku zveřejnit zprávu o řešení stížností na nezákonný obsah. Tyto zprávy musí zveřejnit na svých serverech tak, aby byly snadno dohledatelné a kdykoliv přístupné.¹⁹⁷

Provozovatel musí efektivně řešit stížnosti na nezákonný obsah a musí uživatele obeznámit se způsobem jeho nahlašování. Na základě oznámení musí zcela zjevně protiprávní obsah odstranit nebo k němu zablokovat přístup do 24 hodin, v ostatních případech do sedmi dní. V případě odstranění musí závadný obsah uložit a archivovat jako důkaz po dobu deseti týdnů, jak je uvedeno v § 3.¹⁹⁸

Lhůta pro odstranění může být prodloužena, pokud není jasné, zda je obsah skutečně protiprávní. Potom může sociální síť žádat o vysvětlení nebo požádat o pomoc orgány samoregulace. Jejich vytvoření zákon předpokládá.¹⁹⁹

V případě porušení tohoto zákona hrozí podle § 4 pokuta až do výše 5 milionů eur, což odpovídá asi 128 milionům korun.²⁰⁰ V souladu s § 30 OwiG (Ordnungswidrigkeiten) je ale možné uložit právnické osobě pokutu ve výši až desetinásobné (50 milionů eur). Na základě § 5 musí provozovatelé sociálních sítí neprodleně jmenovat kontaktní osoby pověřené jednáním se soudy.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že přijetí takového zákona je pozitivním krokem, ve skutečnosti naráží na řadu odpůrců.²⁰¹ V Německu zákon kritizují nejvíce pravicové strany, zejména AfD, která žádá jeho zrušení. Zároveň se ale zdá, že AfD stejně jako ostatní využívají NetzDG jako jednoduchý nástroj k nahlašování obsahu, se kterým nesouhlasí, aniž by tím byl porušen zákon.²⁰²

Každý zásah do svobodného vyjadřování, ať už na sociálních sítích nebo jinde, ohrožuje svobodu projevu. Sociální sítě mohou kvůli obavám z vysokých pokut mazat raději více než

¹⁹⁷NĚMECKO. Act to Improve Enforcement of the Law in Social Networks (Network Enforcement Act). 2017, C170, 772-8

¹⁹⁸Tamtéž

¹⁹⁹ Německá brzda proti nenávisti na sociálních sítích – cesta k právu, nebo cenzura?. *Lupa.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30].

²⁰⁰NĚMECKO. Act to Improve Enforcement of the Law in Social Networks (Network Enforcement Act). 2017, C170, 772-8

²⁰¹ Německo schválilo zákon o sociálních sítích. Za závadný obsah hrozí pokuty. *IDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-07-30].

²⁰²JAYAKUMAR, Shashi. Germany's NetzDG: Template for Dealing with Fake News?. *RSIS* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30].

méně. Navíc mají na kontrolu stížností pouze 24 hodin, což nemusí být vzhledem k množství obsahu zveřejňovaného na sociálních sítích dostačující.²⁰³

Pokud nebude kdokoliv souhlasit s určitým výrokem, nahlásí jej, označí jej například jako nepravdivou zprávu. Ověřování takových tvrzení je velmi zdlouhavé a naráží na řadu limitů, proto by jej mohla daná sociální síť chtít raději odstranit, aby se vyhnula problémům. Je otázkou, jak by se řešilo zbytečné smazání obsahu ze strany sociální sítě.

²⁰³ LEE, Diana. Germany's NetzDG and the Threat to Online Free Speech. *Media Freedom & Information Access Clinic* [online]. 2017 [cit. 2018-07-30].

Závěr

Svoboda projevu, jak je zakotvena v Listině základních práv a svobod, spočívá jak v možnosti se vyjádřit, tak v právu informace získávat. Obě tyto složky jsou na sociálních sítích realizovány. Uživatelé mohou velmi rychle a zároveň levně zaujmout poměrně početné publikum, zároveň se sociální sítě stávají důležitým zdrojem méně či více významných zpráv z celého světa.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že jsou sociální sítě prostorem bez hranic a limitů, není tomu tak. Nejedná se o prostor, v němž by právo neplatilo, právní normy se na chování na sociálních sítích vztahují stejně jako na jakoukoliv jinou oblast. Ani v reálném životě není svoboda projevu bez hranic, a proto mohou být lidé za rasistické výroky, pomluvy, vyhrožování násilím atd. na sociálních sítích sankcionováni.

Ovšem zveřejnit jeden příspěvek může trvat několik vteřin až minut, domoci se práva vzhledem k dlouhému soudnímu řízení třeba několik let. Problémem sociálních sítí je jejich anonymita, kvůli níž je velmi obtížné dohledání skutečného autora sdělení, proto dotčené osoby často požadují kompenzaci přímo u poskytovatelů služeb informační společnosti. Ti ale v evropském prostředí nemají na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména o elektronickém obchodu na vnitřním trhu, povinnost monitorovat obsah.

Ani judikatura Evropského soudu pro lidská práva není v případě odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti jednotná. V několika případech (jako Estonsko v. Delfi apod.) využil ESLP jakousi dělicí linii mezi typy jednotlivých sdělení. Řekl totiž, že za skutečně hrubé a urážlivé komentáře naplňující znaky hate speech apod. by provozovatel odpovědnost nést měl, za pomluvy a jiné méně závažné zásahy do práv druhých nikoliv. Také v České republice se soudy odpovědností ISP zabývaly. Šlo o případ PROLUX Consulting vs. Internet Info, v němž se přiklonily na stranu provozovatele webu.

V České republice oproti Německu žádný zákon týkající se sociálních sítí nenajdeme. Mediální právo u nás počítá se specifickými zákony pro jednotlivé služby, přičemž koncept sociálních sítí je všestranný, zahrnuje šíření textu, obrazu i zvuku, a tak není možné takto konkretizované zákony na všestranné sociální sítě vztáhnout. Ačkoliv se u nás o nepříznivých dopadech sociálních sítí mluví, zatím nebyl podán žádný návrh takového zákona.

Jiná situace je ale v sousedním Německu, jak již bylo zmíněno. To přijalo v říjnu loňského roku zákon NetzDG, který sociální sítě reguluje. Ukládá jejich provozovatelům povinnost odstranit do 24 hodin od nahlášení obsah zjevně odporující zákonu. V Německu pochopitelně platí také směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ ES, zákon však neočekává předběžný monitoring, ale rychlou reakci na hlášení škodlivého obsahu uživatelů.

NetzDG má řadu kritiků, kteří poukazující především na možné omezování svobody projevu. Sociální sítě totiž mohou stanovit ještě přísnější vnitřní pravidla, než ukládá zákon, aby se vyhnuly velmi vysokým pokutám. Navíc je podle mnohých tak krátká časová lhůta, kterou sociální sítě na smazání obsahu mají, šibeniční.

Sociální sítě Facebook a Twitter tak nemají jednoduchou pozici. Fungují totiž ve velkém množství zemí, jejichž právní řády a vůbec pojetí svobody projevu se mohou lišit, což musí sociální sítě reflektovat také ve svých vnitřních pravidlech.

Co se týče srovnání zásad těchto sociálních sítí, potom zásady Facebooku jsou znatelně propracovanější a přehlednější, a to zvláště v případě českého překladu. Nedá se však ani v jednom případě říci, že by se jednalo o pravidla transparentní. Obsahují totiž spoustu neurčitých formulací, které mohou být vykládány subjektivně. Můžeme se ptát, kdo a na základě jakých kritérií posoudí, který příspěvek je ještě humorný a který už hrozí skutečným násilím apod.

Sociální sítě stále poskytují řadu otázek, kterými je třeba se zabývat. Jedná se stále o věci relativně nové, tudíž není jednoduché vytvořit jednotnou právní úpravu, která by pokryla všechny jejich aspekty. Sociální sítě se neustále vyvíjejí, na což je třeba reagovat. Když vznikl v roce 2004 Facebook, nikdo nemohl tušit, že bude ovlivňovat miliardy lidí po celém světě.

Vypíchnout můžeme například problém tzv. lajkování či sdílení. Jedná se o formy projevu? Může být člověk za takový způsob jednání nějakým způsobem postihován? Neměly by být sociální sítě přece jen povinny obsah průběžně monitorovat vzhledem ke svému vlivu?

Vzhledem k rozsáhlosti a rozmanitosti sociálních sítí by bylo v případě dalšího výzkumu vhodné zaměřit se pouze na jeden konkrétní aspekt této oblasti, například jen na hate speech nebo pornografii. Tato práce představuje spíš jakýsi komplexnější náhled do problematiky a nastínění určitých problémů, jejichž výčet není v tuto chvíli konečný.

Summary

Today's social networks are far from being only a marginal means of communication as they once were. Facebook alone has become an essential part of lives of more than one and a half billion people. However, the number of social media users, the potential to reach wider public, and the increasing social importance create favourable conditions for content on the edge of ethics, or even the law. This is why attempts to obtain some form of control over social media content have already occurred – e.g. in Germany.

Number of legal questions are aroused connected to undesirable behaviours on social media. Some of them being who is liable for the content of Facebook and Twitter, where the boundaries of expressing one's opinion lie, and whether the enormous volume of content is regulable in some way at all. Would it or would it not affect freedom of expression?

This bachelor thesis deals with the issue of the boundaries of freedom of expression on social media – a rather wide field that has not been thoroughly examined yet. Descriptive and comparative methods of research were used.

Even though social networks may appear to be a boundaryless space, they are not out of reach of the law and human activities on social media are a subject of the law as well as everywhere else. That is why sanctions against racist remarks, threatening behaviour or blackmailing can be levied.

On the other hand, while such post is a product of seconds or minutes, legal proceedings may take up to several years. Anonymity on social media is a problem which makes tracking the original source of the post very difficult.

As a result, victims often contact information service providers directly. However, as stated in Directive 2000/31/EC of the European Parliament on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce in the internal market, they are not obliged to control the content.

Some measures making providers more liable for content are taken by individual governments. In October 2017, the NetzDG law regulating social media content came into force in Germany. However positive this step may seem to be, the law has attracted a lot of

criticism. It is considered a restriction of freedom of expression by many and with sanctions being very strict, social media providers may be forced to create overly restrictive policies. No similar law has been discussed in the Czech Republic yet.

Použitá literatura

Tištěné publikace:

BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-42-4.

FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta, 1997. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 171. ISBN 80-210-1569-1.

GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-423-7.

GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4.

HARE, Ivan a James WEINSTEIN, ed. *Extreme speech and democracy*. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-954878-1.

HUDECOVÁ, Lucia, Lucie NECHVÁTALOVÁ a Štěpán VÝBORNÝ. *Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6521-5.

JAKUBOWICZ, Karol. *Nová ekologie médií: konvergence a mediamorfóza*. Zlín: Verbum, 2013. ISBN 978-80-87500-38-5.

JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Praha: Auditorium, 2007. ISBN 978-80-903786-5-0.

KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-44-X.

KOHOUT, Roman a Radek KARCHŇÁK. *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary, 2016. ISBN 978-80-260-9543-9.

MACEK, Jakub. *Úvod do nových médií*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2011. ISBN 978-80-7464-025-4.

MILL, John Stuart. *O svobodě. II*. Překlad Karel Randé. V Praze: J. Otto, [1913]. 109 s. Světová knihovna; č.1097-1098.

MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-52-6.

MURTHY, Dhiraj. *Twitter: social communication in the Twitter Age*. Cambridge: Polity press, 2013. Digital media and society. ISBN 978-0-7456-5239-9.

PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální síť*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda II. díl*. Praha: Leges, 2011. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-90-5.

VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Praha: WoltersKluwerČeská republika, 2013. Lidská práva. ISBN 978-80-7357-766-7.

WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

Internetové zdroje:

A brief history of Facebook. *The Guardian* [online]. 2007 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2007/jul/25/media.newmedia>

Bland v. Roberts, No. 12-1671. Justia [online]. 2013 [cit. 2018-07-31]. Dostupné z: <https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/ca4/12-1671/12-1671-2013-09-18.html>

BOYD, Danah M. a Nicole B. ELLISON. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2007, **13**(1), 210-230. DOI: 10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x. ISSN 10836101. Dostupné také z: <https://academic.oup.com/jcmc/article/13/1/210-230/4583062>

Bulletin Výzkumného centra pro lidská práva [online]. 2016, (2) [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: https://vclp.cz/_files/200000099-48d3c49cba/Bulletin_UNCE_2_2016.pdf

Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22426>

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

ČESKO. Zákon č. 480 ze dne 29. července 2004, o některých službách informační společnosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 166. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-480>

ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník (nový). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Exposlanec Chaloupka dostal za výroky o Romech půlroční podmínku. *IDnes.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/otto-chaloupka-pred-soudem-kvuli-vyrokum-o-romech-fsn-/krimi.aspx?c=A140903_103108_krimi_cen

EU. Směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti. In: 2000, OJ L 178, 17.7.2000, p. 1–16. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32000L0031>

Evropský soud pro lidská práva. Evropská úmluva o ochraně lidských práv. Strasbourg: EU, 2010. [online] [cit. 2018-07-29]. Dostupné také z https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf.

Facebook až od 15 let. Do té doby se souhlasem rodičů, navrhla vláda. *IDNEs.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-31]. Dostupné z: Facebook až od 15 let. Do té doby se souhlasem rodičů, navrhla vláda. *IDNEs.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-31].

Facebook v ČR sleduje už 4,9 milionu uživatelů. *Newsfeed* [online]. 2017 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://newsfeed.cz/facebook-v-cr-sleduje-uz-49-milionu-uzivatelu/>

Facebook zablokoval účet matce. Zveřejnila fotku, jak kojí. *Echo24.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/is7Hr/facebook-zablokoval-ucet-matce-zverejnila-fotku-jak-koji>

Facebook zveřejnil detailní pravidla pro odebrání obsahu. *České noviny* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/facebook-zverejnil-detailni-pravidla-pro-odebirani-obsahu/1613404>

FILIP, Jan. Dogmatiky svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právo a právní vědu*. 1998, 6(4), 618 - 637. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/9074>

ISSUE BRIEF: DISTINGUISHING DISINFORMATION FROM PROPAGANDA, MISINFORMATION, AND „FAKE NEWS“. *National Endowment for Democracy* [online]. 2017 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.ned.org/issue-brief-distinguishing-disinformation-from-propaganda-misinformation-and-fake-news/>

Jak nahlásím dítě mladší 14 let v Jižní Koreji nebo ve Španělsku?. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/help/100532533374396?helpref=related>

Jak se daří jednotlivým sociálním sítím v České republice? [online]. LinkedIn [cit. 2018-07-31]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/pulse/jak-se-da%C5%99%C3%AD->

[jednotliv%C3%BDm-soci%C3%A1ln%C3%ADm-s%C3%ADt%C3%AD-v-%C4%8Desk%C3%A9-republice-jakub-lorenc](#)

Kauza Delfi: vydavatel může být zodpovědný za urážlivé komentáře pod články. *Lupa.cz* [online]. 2015 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/kauza-delfi-vydavatel-muze-byt-zodpovedny-za-urazlive-komentare-pod-clanky/>

JAYAKUMAR, Shashi. Germany's NetzDG: Template for Dealing with Fake News?. *RSIS* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://dr.ntu.edu.sg/bitstream/handle/10220/44549/CO18041.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

KOMENTÁŘ: Facebook od patnácti? Nic to neřeší, děti budou akorát víc lhát. *IDnes.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30]. https://zpravy.idnes.cz/facebook-posouvani-hranice-vek-15-let-souhlas-rodice-kamil-kopeccky-komentar-1ud-domaci.aspx?c=A180322_093329_domaci_nub

Konvička hlásal, že "muslimy namele do masokostní moučky". *Info.cz* [online]. [cit. 2018-07-31]. Dostupné z: <https://www.info.cz/cesko/konvicka-hlasal-ze-muslimy-namele-do-masokostni-moucky-zalobce-ted-zastavil-jeho-stihani-30086.html>

KORBEL, František. Ne-odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti v digitálním světě. *Právní prostor* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pravo-it/ne-odpovednost-poskytovatelu-sluzeb-informacni-spolecnosti-v-digitalnim-svete>

LEE, Diana. Germany's NetzDG and the Threat to Online Free Speech. *Media Freedom & Information Access Clinic* [online]. 2017 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://law.yale.edu/mfia/case-disclosed/germanys-netzdg-and-threat-online-free-speech>

LISTER, Martin. *New media: a critical introduction* [online]. 2nd ed. London: Routledge, 2009 [cit. 2018-07-29]. ISBN 978-0-415-43161-3. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2013/SAN236/um/Lister_a_spol_New_Media_A_Critical_Introduction.pdf

MATZNER, Jiří. Svoboda projevu vs. právo na ochranu soukromí u veřejně činných osob. *Právní prostor* [online]. Ostrava: ATLAS consulting spol. s r.o., 2016 [cit. 2018-05-27].

Dostupné z: www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/svoboda-projevu-vs-pravo-na-ochranu-soukromi-u-verejne-cinnych-osob

Mladík na Bangově Facebooku hrozil Židům, musí odpracovat sto hodin. *IDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/radek-banga-soud-vyhruzky-09n-/krimi.aspx?c=A170823_223741_domaci_lre

Moc "hanbaté". Facebook smazal snímky Rubensových barokních obrazů, muzea si stěžují Zuckerbergovi. *Aktuálně.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/facebook-stahl-rubensovy-hanbate-malby-vlamska-muzea-si-stez/r~23bd1078909411e88202ac1f6b220ee8/>

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. Pl. ÚS 154/97, publikován pod č. 318/2009 Sb., [cit. 2018-07-20]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-154-97>

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09. [cit. 2018-07-20]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/I.US1586/09>

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. II. ÚS 171/12. [cit. 2018-07-20]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/II.US171/12>

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/I.US367/03>

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. III. ÚS 3844/13. [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/III._US_3844_13_an.pdf

NĚMECKO. Act to Improve Enforcement of the Law in Social Networks (Network Enforcement Act). 2017, C170, 772-8, Article 1, Section 1. Dostupné také z: https://www.bmjv.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/NetzDG_engl.pdf;jsessionid=BB11B5EBD58231529F695634D1393B96.2_cid324?__blob=publicationFile&v=2netzdgarticle

Německá brzda proti nenávisti na sociálních sítích – cesta k právu, nebo cenzura?. *Lupa.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/socialni-site-nemecko-netzwerkdurchsetzungsgesetz-cenzura-zakon-facebook-twitter/>

Německo schválilo zákon o sociálních sítích. Za závadný obsah hrozí pokuty. *IDnes.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/nemecko-zakon-nenavist-socialni-site-pokuta-fm4-/zahranicni.aspx?c=A170630_095735_zahranicni_ert

NULÍČEK, Michal. Ohrozí evropská autorskoprávní reforma hostingové služby?. *EPravo.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ohrozi-evropska-autorskopravni-reforma-hostingove-sluzby-104702.html>

NULÍČEK, Michal. Poskytovatelé služeb informační společnosti v hledáčku Evropské komise. *Česká advokátní komora* [online]. 2017 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/poskytovatele-sluzeb-informacni-spolecnosti-v-hledacku-evropske-komise?browser=mobi>

Number of aktive Facebook users increased despite scandals. *Al Jazeera* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2018/04/number-active-facebook-users-increased-scandals-180426073628185.html>

Office of Consumer Affairs (OCA). Backgrounder: Social Media Tools and Applications. *Ic.gc.ca* [online]. © 2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://ic.gc.ca/eic/site/oca-bc.nsf/eng/ca02579.html>

ONDŘEJOVÁ, Eva. Další korekce rozhodnutí Delfi proti Estonsku – pomluva a komentáře. *Právní prostor*[online]. 2017 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/dalsi-korekce-rozhodnuti-delfi-proti-estonsku-pomluva-a-komentare>

ONDŘEJOVÁ, Eva. Měšec.cz nemusí mazat spornou diskusi o ProluxConsulting, potvrdil Nejvyšší soud. *Médiář* [online]. 2013 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/mesec-cz-nemusi-mazat-spornou-diskusi-o-prolux-consulting-potvrdil-nejvyssi-soud/>

PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na Facebooku. *Iurium* [online]. 2016 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: https://www.iurium.cz/2016/09/28/nenavistne-projevy-facebooku/#_ftn12

Podmínky používání služby. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>

Pravidla Twitteru. *Twitter* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://help.twitter.com/cs/rules-and-policies/twitter-rules>

Projevy nenávisti v online prostoru a na sociálních sítích. *Člověk v tísní* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/553/file/1459365027-hate-speech-zaverecnazprava-final-verze.pdf>

Při zjišťování dat ze sociálních sítí se nelze bez dalšího odvolávat na jejich veřejnou povahu. *Právní prostor* [online]. 2015 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/pri-zjistovani-dat-ze-socialnich-siti-se-nelze-bez-dalsiho-odvolavat-na-jejich-verejnou-povahu>

Rozsudek České republiky ze dne 31. 7. 2012, sp. zn. 23 Cdo 2623/2011. [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/23Cdo2623/2011>

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. II. ÚS 2843/17. [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/II.US2843/17>

Vašut zvýšil laťku, na bulváru vysoudil milion. *LIDOVKY.cz* [online]. Praha: MAFRA, 18. 10. 2018 [cit. 2018-07-26]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/vasut-zvysil-latku-na-bulvaru-vysoudil-milion-flt-/zpravy-domov.aspx?c=A111017_211702_ln_domov_mc

VOLEK, Jaromír, Jan JIRÁK a Barbara Köpplová. Mediální studia: Východiska a výzvy. *Medialnistudia.cz* [online]. © 2006 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: https://medialnistudia.cz/front.file/download?file=2006_01_02_volek_jirak_kopplova.pdf

WHO. Definition and typology of violence. *Who.int* [online]. © 2018 [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: <http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/>

United Nations. Všeobecná deklarace lidských práv. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2015. Dostupné také z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf

VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Praha: WoltersKluwer ČR, 2013. Lidská práva. ISBN 978-80-7357-766-7.

Zásady komunity. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: https://www.facebook.com/communitystandards/violence_criminal_behavior/

Zrušení profilu Konvičkova uskupení nic nezměnilo, nová stránka už má desítky tisíc příznivců. *Aktuálně.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zruseni-profilu-konvickova-uskupeni-nic-nemeni-nova-stranka/r~f27caee8b93f11e58dc0002590604f2e/>

Za rasistické facebookové výhrůžky Radku Bangovi dal soud podmínku. *Lupa.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/za-rasisticke-facebookove-vyhruzky-radku-bangovi-dal-soud-podminku/>

Za fake news by mohly hrozit pokuty. S trestním postihem ale opatrně, varují advokáti. *Info.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://www.info.cz/pravo/za-fake-news-by-mohly-hrozit-pokuty-s-trestnim-postihem-ale-opatrne-varuji-advokati-28253.html>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Navrátilová Kateřina

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2015/2016

E-mail diplomantky/diplomanta:

katherine.navratilova@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:

Žurnalistika/prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Hranice svobody projevu na sociálních sítích

Předpokládaný název práce v angličtině:

Limits of free speech on social media

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2017/2018

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Bakalářská práce se věnuje mezím svobody projevu na sociálních sítích se zaměřením na Facebook a Twitter. Zabývá se chováním uživatelů, které může vést ke smazání obsahu, nebo dokonce k trestnímu stíhání. Cílem práce je poukázat na nežádoucí projevy uživatelů na sociálních sítích a popsat současné způsoby, jejichž prostřednictvím dochází k regulování nechtěného obsahu. Práce bude vycházet z vlastních pravidel Facebooku a Twitteru, stejně jako z právní úpravy v rámci ČR i EU. Jelikož je sousední Německo zemí, která se aktuálně velmi důkladně zabývá regulací internetu a sociálních sítích, bude po analýze českého prostředí věnována zvláštní pozornost také situaci v Německu.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod

1. Svoboda projevu
 - 1.1 Vymezení pojmu
 - 1.2 Možnosti omezení dle Listiny základních práv a svobod
 - 1.3 Kolize s jinými právy
2. Sociální sítě a jejich zásady
 - 2.1 Facebook
 - 2.2 Twitter
3. Nežádoucí chování na sociálních sítích
 - 3.1 Zásahy do cti, důstojnosti a soukromí jednotlivce
 - 3.2 Hate speech
 - 3.3 Hoax
 - 3.4 Násilí
 - 3.5 Pornografické materiály
 - 3.6 Fake news
4. Prostředky regulace
 - 4.1 Regulační systémy jednotlivých sociálních sítí
 - 4.2 Vnější regulace
 - 4.3 Analýza situace v českém prostředí
 - 4.4 Progresivní Německo

Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):
Práce bude vycházet z pravidel sociálních sítí Facebook a Twitter. Dalšími prameny budou Listina základních práv a svobod, Listina základních práv EU, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a další právní normy.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Práce bude pojata jako analýza nežádoucího chování a jeho regulace na sociálních sítích. Nejprve bude vymezena svoboda projevu, následně budou popsány vlastní pravidla sociálních sítí Facebook a Twitter. Jednotlivé způsoby nežádoucího chování na sociálních sítích budou doplněny příklady z praxe. V poslední části budou popsány právní normy, které se tématu týkají, v porovnání s vlastními zásadami sociálních sítí. Dominantními metodami proto budou deskripce a komparace.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

KIRKPATRICK, David. Pod vlivem Facebooku: příběh z nitra společnosti, která spojuje svět. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3573-0.

Knihopisuje zrod fenoménu Facebook a také jeho vliv na současnou společnost. Americký žurnalista David Kirkpatrick pronikl do nitra společnosti a za spolupráce Marka Zuckerberga vydal tuto publikaci, které popisuje vývoj a systém společnosti Facebook.

MOROZOV, E. (2011). The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom. New York: Public Affairs. ISBN 9781586488741

Autor vyvrací názor, že je internet svobodným centrem. Naopak poukazuje na to, jak jej diktátorské režimy využívají ke své propagaci a k boji s opozicí.

MURTHY, Dhiraj. Twitter: social communication in the Twitter age. Cambridge: Polity, 2013. ISBN 978-0745652399.

Knihopis zabývá tím, jak se stal Twitter součástí života naší společnosti a jak ji formuje. Zároveň řeší jeho vliv na vývoj sociální komunikace.

NUNZIATO, Dawn C. Virtual freedom: net neutrality and free speech in the Internet age. Stanford, Calif.: Stanford Law Books, 2009. ISBN 978-0804763851.

Americká autorka kritizuje současné normy týkající se svobody projevu, kdy vláda se musí vystříhat jakékoliv kontroly, zatímco velké společnosti typu Google nad námi mají neustálý dohled. Situaci se zabývá v americkém kontextu, kdy pokazuje na selhání Nejvyššího soudu USA i jiných institucí. Regulace těchto společností pro ni představuje důležitý krok pro zachování svobody slova v internetovém prostředí.

TROTTIER, Daniel. Social media as surveillance: rethinking visibility in a converging world. Burlington, VT: Ashgate, c2012. ISBN 978-1409438892.

Publikace se věnuje přítomnosti sociálních sítí v každodenním životě. Studie na případu Facebooku zkoumá různé formy dohledu nad uživateli této sociální sítě.

TUNICK, Mark. Balancing privacy and free speech: unwanted attention in the age of social media. ISBN 978-1138791053.

Knihopis zabývá otázkou, zda může v éře moderních technologií převýšit právo na soukromí nad svobodou projevu a svobodným přístupem k informacím. Tyto otázky řeší na konkrétních případech z Evropy i USA.

WEBER, Anne. Manual on hate speech. Strasbourg: Council of Europe Pub, 2009. ISBN 9789287166142.

Právo na svobodu projevu obsahuje nejen práva, ale i povinnosti. Má navíc určité limity stanovené v čl. 10 Evropské úmluvy o lidských právech. Definovat hate speech, je však podle autorky velmi obtížné, protože nemusí nutně obsahovat pouze vyjádření nenávisti a pocitů. Na základě judikatury Evropského soudního dvora se snaží stanovit určité parametry hate speech.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

FIČUROVÁ, Nora. Ochrana osobnosti v mediální oblasti. Ochrana osobnosti v mediální oblasti / Nora Fičurová ; vedoucí práce Veronika Křesťanová; oponent práce Irena Holcová [online]. 2016 [cit. 2017-05-12].

HEROLDOVÁ, Lenka. Dohled a Facebook. Dohled a Facebook / Lenka Heroldová ; vedoucí práce Daniel Slavíček ; oponent práce Miroslav Marcelli [online]. 2016 [cit. 2017-05-12].

HOLADA, Matouš. Meze vtípnosti. Praha, 2014. 32 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Miroslav Paulíček, Ph.D.

JANDA, Martin. Sociální síť z hlediska teorie dohledu [online]. 2014 [cit. 2017-05-12]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/125771>. Vedoucí práce Jan Balon.

MORAVOVÁ, Veronika. Hate speech v české právní teorii a mediální praxi. Hate speech v české právní teorii a mediální praxi / Veronika Moravová; vedoucí práce Jan Křeček ; oponent práce Markéta Štechová [online]. 2012 [cit. 2017-05-12].

SMÍLEK, Ondřej. Svoboda projevu a její meze. Svoboda projevu a její meze / Ondřej Smílek ; vedoucí práce Radovan Suchánek ; oponent práce Věra Jirásková [online]. 2014 [cit. 2017-05-12].

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUCÍ PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.